

KYMI-YHTYMÄ

HENKILÖKUNNAN
JULKAISU

KYMI-YHTYMÄ

HENKILÖKUNNAN JULKAISU

N:o 5 1954
NELJÄSTOISTA VUOSIKERTA

SISÄLTÖ:

Verlan voimalaitos aloittanut toimintansa	1
Oma tupa — oma lupa	4
Korkeatasoinen pihanhoitokilpailu	8
Tehdasseudun maisemanhoito	12
Hitsauskeskus Kymin korjauspajan yhtey- teen	13
Pitkäaikaisesti palvelleita	14
Kultamitalimies	15
Merkkipäiviä	15
Voikan tehdas jälleen yhtymämme jalka- pallomestariksi	18
Kesäurheilukauden päättäjäiset	20
Manan majoille	22

HALLAN TEHTAAT:

Hallan tukkikasat	23
Aholansaaren ensimmäinen uimapromotio	26
Merkkipäiviä	26

METSÄOSASTO:

Merkkipäiviä	27
Manan majoille	27

KOUVOLAN KIRJA- JA KIVIPAINO:

50-vuotias	27
------------	----

HÖGFORSIN TEHDAS:

<i>Dipl.ins. Sven Forssell:</i> Högforsin Tehtaan uusi rautasulatto	28
Merkkipäiviä	31
Harrastustoiminnasta tehtaallamme	31
Högfors rakentaa	32
Urheilukuulumisia	34
Salon urheilukuulumisia	35

JUANTEHDAS:

Juankosken kuulumisia	36
70-vuotias	36

Toimituksen tuoilta

KANSIKUVA:

Kukkaloistoa, vehreyttä ja pihakoivujen vilpoisaa varjoisuutta Toivo Karvosen omakotitalon pihamaalla markantonttialueella. Ks. kirjoituksia "Korkeatasoinen pihanhoitokilpailu" ss. 8—11 ja "Tehdasseudun maisemanhoito" s. 13.

TOIMITUS:

Vastaava toimittaja: Veikko Talvi.

Toimitussihteeri: A. Ylikangas.

Kirjapaino: Kouvolan Kirja- ja Kivipaino.

Verlan voimalaitos kuvattuna alajuoksun puolelta.

Verlan

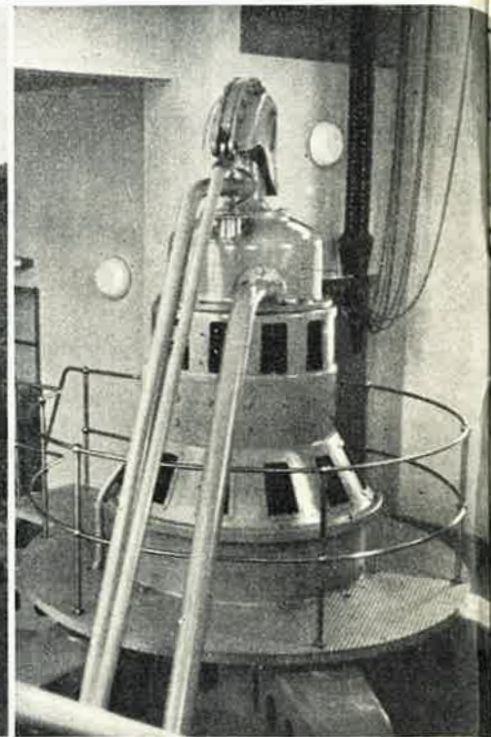
voimalaitos aloittanut toimintansa

Vanhahtava Verlan tehdas romanttisine torneineen ja koristeineen on ihmeteltävän sitkeästi uhmannut aikaa ja nykyajan virtauksia. Tavallisesti tehtaiden alkuperäiset ääriviivat hautautuvat laajennusten ja muutosten alle, ja muutaman vuosikymmenen perästä on vaikeata tietää, mikä rakennuksen osa on alkuperäinen, mikä uusi. Arkkitehti Edv. Dippellin 1890-luvulla piirtämä Verlan tehdas on sen sijaan tässä suhteessa täydellinen poikkeus. Tämä on tietenkin johtunut ennen kaikkea siitä, että tehdasrakennuksen tilat ovat hyvin riittäneet sen tuotannollisiin tarkoituksiin. Mutta tehdasta katsellessa tulee helposti mieleen toisenkinlainen ajatus. Tuntuu siltä kuin olisi ollut vaikeata ruveta väkivaltaisesti rikkomaan tätä

Dippellin luomusta. Pilarimaisilla nurkkauksiltaan, neliömäisillä torninhuipuillaan, kirkkomaisilla päädyillään ja taotuilla rautakoristeillaan tehdas on ikään kuin varustautunut kaikkia ulkopuolisia hyökkäyksiä vastaan ja tässä pyrkimyksessään myös onnistunut.

Vasta nyt kuuden vuosikymmenen kuluttua on Verlan tehdasarkkitehtuuri saanut uuden, oleellisen lisäpiirteen. Ja on sanottava, että sekin on suoritettu hellävaroen ja kaikella kunnioituksella tehdasvanhusta kohtaan. Vanha tehdasryhmä on säilytetty koskemattomana uuden tuotannollisen laitoksen asettautuessa sen sopuisaksi naapuriksi ja sanottavammin muuttamatta yleiskuvaa.

Tämä tulokas on Verlan uusi voimalaitos, joka

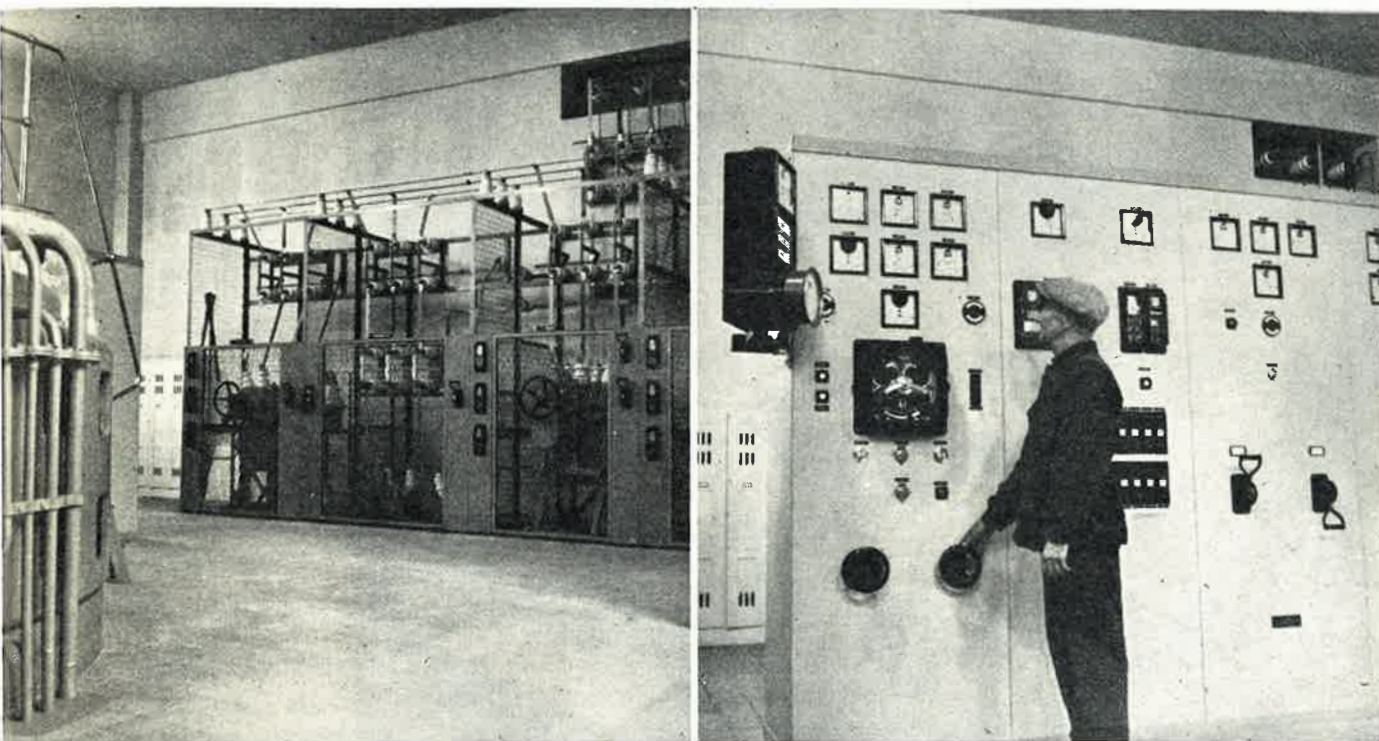

äskettäin on otettu käyttöön. Rakennusvaiheista olemme jo aikaisemmin tehneet selkoa. Työt aloitettiin vuoden 1953 alussa ja harjannostajaisia voitiin viettää saman vuoden joulukuussa. Rakennustyöt jatkuivat tämän vuoden puolella ja asennustöihin päästiin tammikuussa. Voimalaitoksen koneistona on Kymintehtaalta siirretty Kaplan turpiini generaattoreineen. Ennen Verlaan siirtämistä turpiini sekä generaattori kävivät läpi perusteellisen korjauksen ja tarkistuksen. Turpiinin korjauksen suoritti Tampella ja generaattorin Oy. Strömberg Ab. Kymin voimalaitoksella oli koneen kierrosluku 231, mutta Verlaa varten se oli muutettava 187:ksi. Tämän johdosta uusittiin sekä staattorin että roottorin käämitys ja napojen lukua muutettiin. Tampella ja Strömberg huolehtivat myös koneiden asennuksesta saaden työvoimaa Verlan tehtaalta. Heinäkuun 7 päivänä tehtaan seisoessa kesälomien takia voimalaitos pantiin käyntiin. Koska vesitilanne oli kuitenkin poikkeuksellisen huono, jouduttiin kone pysäyttämään elokuun 1 päivänä tehtaan aloittaessa jälleen toimintansa. Vedenkorkeuden syyspuolella noustessa voitiin voimalaitos panna syyskuun 6 päivänä uudelleen käyntiin. Tehdas, joka käy nykyisin noin puolella tehollaan, ottaa vettä yhtä hiomatur-

piinia varten muun vesimäärän mennessä uuden voimalaitoksen turpiinin kautta. Voimalaitoksen lähtiessä toistamiseen käyntiin voitiin aluksi ajaa 750 kW:n kuormalla. Vesitilanteesta riippuen kuorma on sittemmin vaihdellut ollen nykyisin n. 650 kW. Korkean veden aikana päästään 1.300 kW:iin. Verlan kosken putouskorkeus Parikankosken perkauksen tultua suoriteksi on kuusi metriä.

Verlan voimalaitos on yhdistetty 20.000 voltin korkeajännitelinjalla Voikan vesivoimalaitokseen, joten Verlan voimalaitoksen kehittämä sähköenergia saadaan päätehtaittemme käyttöön.

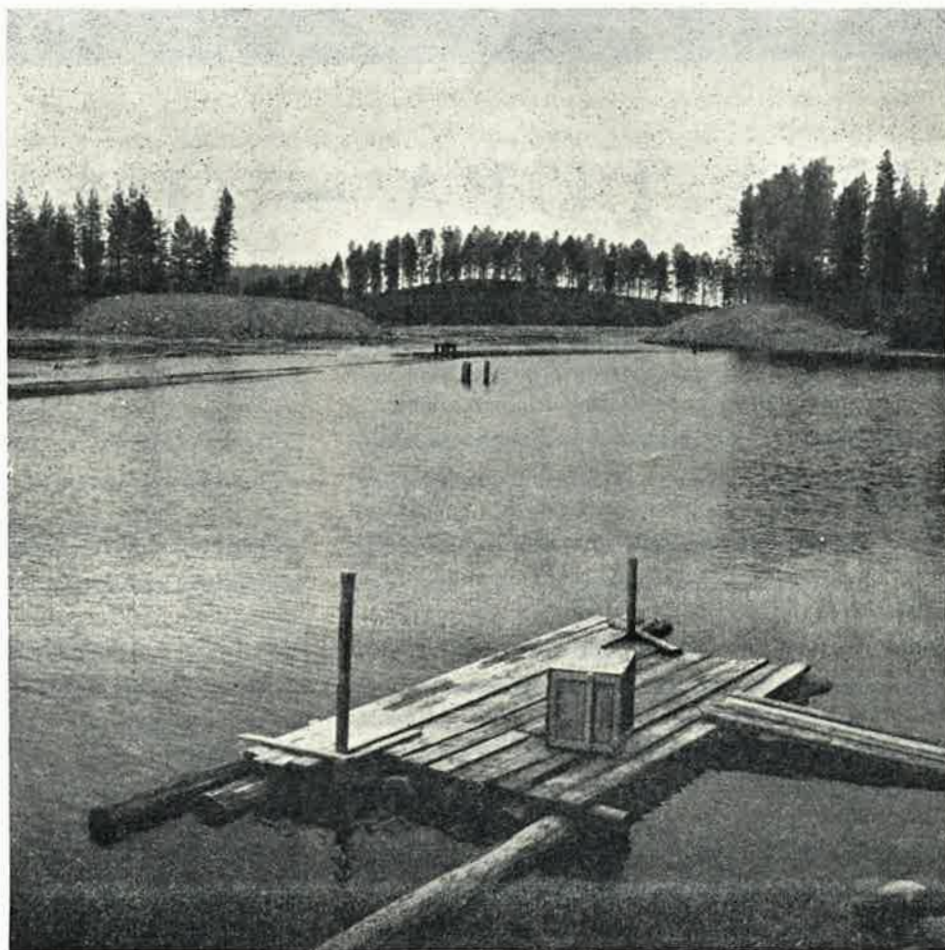
Verlan voimalaitos, joka sijaitsee tehtaan vanhan kanavan alapäässä, on tyylikäs rakennus. Alajuoksun puoleinen osa rakennusta ei ulotu yläosan korkeudelle, vaan on ikään kuin porrastettu. Lisäksi eri tavoin viettävät kattopinnat antavat rakennukselle vaihtelua. Se on tilavuudeltaan 2.300 m³. Valoisan koneosalin keskipisteenä on generaattori säätäjineen. Tähän kerrokseen on lisäksi sijoitettu mittaritaulut, 20 kilovoltin kytkinlaitos ja 2.000 kVA:n muuntaja sekä pohjakerrokseen 300 kVA:n omakäyttömuuntaja ja eräitä voimalaitoksen koneita sekä kojeita.

Viereisellä sivulla vasemmalla: Vanhaa ja uutta tehdasarkkitehtuuria, romanttista ja "funkista" rinnakkain. — Oikealla: Voimalaitoksen generaattori.

Ylhäällä vasemmalla: Konesaliin sijoitettu kytkinlaitos. — Oikealla: Voimalaitosaseaman hoitaja Aarne Leivo mittaritaulun laitteita tarkkailemassa.

Vieressä: Parikankosken perkaus on suoritettu loppuun ja koski on siirtynyt historiaan. Pohjakivistä on muodostunut komeat rantakereet salmen kummallekin rannalle.

Yleiskuva markantonttialueelta Kymenrannassa. Osa taloista on rakennettu tasiselle pellolle, osa taasen met-sän suojaan. Kaartava tie antaa asemakaa-valle vaihtelua.

OMA TUPA — OMA LUPA

Vuoden 1946 jälkeen suunnitelmallisen omakoti-rakennustoiminnan päästyä Kuusankoskella vauhtiin on saavutettu sellaisia tuloksia, että ne varmaan ylittävät rohkeimmatkin ennakkolaskelmat. Esittäkäämme muutamia paljon puhuvia numerotietoja yhtiö-läisten omakotirintamalta. Kuusankosken tehtaitten palveluksessa olevien omakotirakentajien lukumäärä on mainitusta vuodesta lähtien noussut 646:een, mikä on n. 15 prosenttia tehtaitten koko henkilökunnan määrästä. Kun otamme huomioon, että samasta rakentajaperheestä saattaa yhtiön töissä olla kaksi, eräissä tapauksissa useampiakin perheenjäseniä, on omakotirakennustoiminnassa mukana huomattavasti suurempi määrä kuin mainitsemamme 15 prosenttia. Lokakuun puolivälissä oli omaan taloon päässyt muuttamaan jo 437 rakentajaperhettä eli noin kaksi kolmasosaa. Tulokset ovat vuosi vuodelta kasvaneet, kuten seuraava valmistuneiden talojen tilasto osoittaa:

Vuonna 1947 valmistui 6 omakotitaloa

„	1948	„	25	„
„	1949	„	45	„
„	1950	„	59	„
„	1951	„	65	„
„	1952	„	90	„
„	1953	„	91	„

Tänä vuonna lokakuun puoliväliin mennessä oli 56 rakentajaa muuttanut omaan taloonsa, ja kymmenittäin taloja on valmistusvaiheessa, joten tämän vuoden tulos saattanee nousta lähes viimevuotisen suuruiseksi. Varovaisenkin arvion mukaan on parituhatta henkilöä saanut uudenaikaisen ja tilavan kodin oman kurkihirren alla.

Tällainen seudullamme ennennäkemättömän vilkas rakennustoiminta on synnyttänyt kokonaan uusia asutusalueita ja kasvattanut entisiä, joten paikkakunnan yleiskuva on suuresti muuttunut. Selvimmin tämä asutuksen leviäminen on havaittavissa yhtiön

uusilla omakotialueilla. Näistä ovat suurimmat Kymenrannassa sijaitseva ns. markantonttialue ja Kuusanniemen omakotialue, joka liittyy välittömästi rintamamiestontteihin. Markantontit on suureksi osaksi jo rakennettu. Valmiita ja rakenteilla olevia taloja on siellä yhteensä 123. Kuusanniemen omakotialueella on yhtiön luovuttamia tontteja 41 ja rintamamiestontteja 95, joista melkein kaikki ovat yhtiöläisten hallussa. Suurin osa tämänkin alueen rakennuksista on jo valmiina. Hyvää vauhtia on taloja noussut myös Tähtikadun ja Mäenpään omakotialueille, joista 30 yhtiöläistä on saanut tontin.

Yhtiön suunnittelemissa omakotialueilla on kaikkiaan 194 tonttia, joten lähes kolmasosa yhtiöläisrakentajista on rakentanut yhtiöltä saamalleen maalle. Muut 452 omakotirakentajaa ovat saaneet joko rintamamiestontin tai ovat ostaneet maan yksityisiltä. Näille tonteille rakennettuja taloja on edellä mainitun rintamamiestonttialueen lisäksi ympäri pitäjää: Aholassa, Kytöahossa, Takaharjulla, Kolarinmäellä, Puhjonmäellä ja sen ympäristössä, Okanmäellä, Kymintehtaan rantakulmalla, pappilan pellolla, Maukuselassa, Mäkikylässä, Palomäellä, Kettumäen rinteillä, Kyttärinmäellä, Pilkanmaassa, Voikan urheilukentän läheisyydessä, Mattilassa, Harjunjoen rannassa ja Multamäentien varrella tärkeimmät mainitaksemme.

Omakotityyppi on suunnittelultaan kutakuinkin yhtenäinen. Rakennuksen pinta-ala on tavallisimmin 75—90 m². Varsinaisessa asuinkerroksessa sijaitsee tilavan eteisen lisäksi kaksi huonetta ja keittiö sekä runsaasti komeroita. Yläkertaan rakennetaan tavallisesti huone ja useasti sen lisäksi tilava halli. Kellarikerroksen rakennustapa vaihtelee eniten. Yleisin on kuitenkin koko pohjan hyväksikäyttö, jolloin siihen sijoitetaan talouskellarin ja puusuojan lisäksi askarteluhuone, sauna ja eräissä tapauksissa autotallikin. Toiset taas pitävät sopivampana erillisen talouskellarin rakentamista, ja asuinrakennuksen alle sijoitetaan tällaisessa tapauksessa ainoastaan kellari ja mahdollisesti polttopuiden säilytyspaikka. Rakennusaineena on vain joitakin harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta käytetty lautaa ja täytteenä sahajauhoa, mutta vuorausaineet sen sijaan vaihtelevat suuresti. Useimmat vuoraavat talonsa joko höylätyllä tai höyläämättömällä laudalla, eräät taas rappaavat, mutta ovatpa muutamat käyttäneet viimeaikaisia rakennuslevyvuutuusiakin. Kattamisaineena ovat suosituimmat värikäs huopa ja kattotiili.

Miten on ylipäänsä ymmärrettävissä näin laajaksi paisunut omakotirakennustoiminta ja mitkä ovat ne edellytykset, jotka tekevät sen mahdolliseksi?

Pelinavaus tapahtui yhtiön taholta ryhdyttyessä suunnittelemaan uusia omakotialueita ja antamaan tontteja halukkaille rakentajille. Suurta osaa on myös näytellyt läheinen ja luottamuksellinen yhteistoiminta, mikä on koko ajan vallinnut rakentajien ja yhtiön välillä. Koko rakentamisvaiheen ajan on jokaisella rakentajalla ollut asiaa sosiaaliosastolle, jossa hän on saanut rakennusteknillistä ja lainopillista neuvontaa ja josta hänelle on myyty eräitä tärkeitä rakennustarvikkeita alennettuun hintaan. Häntä on myös mahdollisuuksien mukaan avustettu lainojen hankkimisessa. Mainittakoon, että suurimmat lainanantajat ovat sairaskassa ja virkailijoiden eläkekassa, joiden myöntämä lainojen määrä lähentelee tähän mennessä 100 miljoonaa markkaa. Aravalta ovat rakentajat saaneet lähes 40 miljoonaa ja Hypoteekkipankilta n. 10 miljoonaa markkaa. Myös Kuusankosken Säästöpankki ja liikepankit ovat lainoja myöntämällä tukeneet rakennusrytittelyä.

Tällä tavoin on saatu rakentamiseen järjestelmällisyyttä sekä suunnitelmallisuutta ja voitu keventää rakentamisesta aiheutuvaa raskasta taloudellista taakkaa. Mutta näiden tekijöiden lisäksi on vielä muitakin, jotka omalta osaltaan ovat ratkaisevasti vaikuttaneet saavutettuihin tuloksiin. Tarkoitamme ennen kaikkea rakentajien omakohtaista panosta. Voisimme puhua heidän sekä ulkonaisista että sisäisistä voimavaroistaan. Suomalaisen miehen käsi on vakaa ja kuin luotu timpermannin työkalua varten. Kun tuollaiseen synnynnäiseen kätevyYTEEN on liittynyt vielä ahkeruus ja sitkeys, on rakennustöistä selviydytty useastikin melkein omin voimin. Tässä työssä ovat perheenpäättä auttaneet sekä vaimo että lapset, ja ainakin kerran — silloin kun on laskettu sokkeli — on turvaututtu naapurien sekä työtovereiden apuun ja selviydytty raskaasta urakasta talkoiluilla. Suomalainen talkoohenki onkin osoittautunut tällä rakennusrintamalla ihmeteltävän elinkelpoiseksi. Tällä tavoin, sekä omiin voimiin että ystävien apuun turvautuen, on saatu odottamattoman paljon aikaan. On otettu luottoa ”hartiapankista”, kuten omakotirakentajien kielenkäytössä sattuvasti sanotaan.

Entä sitten ne sisäiset tekijät? Niillä tarkoitamme ennen kaikkea sodan jälkeisen ajan ehkäpä arvokainta henkistä omaisuutta, jälleenrakentamisen henkeä, uskoa entistä ehomman tulevaisuuden luomiseen työn ja vaivannäön avulla. Tämä henki on elähdyttänyt myös yhtiöläisrakentajiamme. He ovat samaa sitkeätä juurta kuin entisajan suomalainen uudisraivaaja, joka kaatoi kasken korpeen ja salvosi itselleen sekä perheelleen pirtin. Tietenkin tämän hetken uudisraivaajalla on monta vertaa paremmat

edellytykset, mutta tuskinpa ahkeruudessa ja sisukkuudessa olisi jääty sanottavastikaan muinoisista uudisraivaajista jälkeen.

Tämä omakotirakentajien sisukas henki tulee voimakkaana vastaan kierreltäessä omakotialueilla. Jokaisen talon nimeksi sopisi Saavutus. Se ei ole ainoastaan tavallisen rakentamisen tulos, vaan se heijastelee samalla rakentajansa päättäväistä tahtoa, yritteliäisyyttä ja koko perheen yhteisen päämäärän toteutumista. Ja millainen on tuo aikaansaannos: kauris, tilava ja nykyaikainen asunto, ulkonaisilta puitteiltaan ihannekoti. Ennen vanhaan rakensi tehtaan mies huoneet, nyt sen sijaan komean talon. Mikäpä osoittaisi silmännähtävämmin vuosikymmenien kuluessa tapahtunutta sosiaalista nousua kuin tämä tällainen rinnakkain asettelu.

Haastattelimme kiertokäyntimme aikana muutamia rakentajia. Viilaaja Antti Nurminen, joka rakentaa markantonttialueelle, kertoi noudattaneensa hitaasti kiiruhtamisen taktiikkaa. Muutama vuosi kypsytettiin rakennushanketta ja koetettiin saada säästymään markkoja rakennuskassaan. Viime syksynä laskettiin rakennuksen perusta, ja tämän vuoden aikana ovat työt edistyneet niin pitkälle, että joulukuun mennessä on talo vuoritettu ja ikkunat paikoillaan. Vuoden päästä on tarkoitus päästä asumaan. Haastateltavamme kertoi, että tämän oman talon rakentaminen on ollut monta vuotta keskeisenä asiana heidän perheessään. Ja koska aikaisempi kokemus puuttuu, on täytynyt koettaa oppia toisten rakentamisesta. Tämä keskinäinen opastamisen ja avunannon politiikka rakentajien keskuudessa onkin ollut suureksi hyödyksi omakotitoiminnassa ja samalla yhteistoiminnan kauris ilmaus.

Saapuessamme samalla alueella erään kauniin, valkoiseksi maalatun talon luommuistimme, että tämän talon isäntää sekä emäntää haastattelimme kolmisen vuotta sitten heidän viimeistellessään taloaan asuttavaan kuntoon. Nyt oli talo viimeistä piirtoa myöten valmis, kerrassaan viihtyisä koti. Edellisestä tapaamisestamme muistimme myös sen, että rakentajajärjestyksen suoritti kovaa rakennusurakkaansa hymyssä suin, mutta samalla päättäväisin mielin. Sama ilme oli tunnusomaista tälläkin kertaa rouva Lempi Riipiselle, jonka tavoitimme puutarhasta. Hän kertoi, että työntahti on pysynyt edelleen melkein samanlaisena, sillä ohjelmaa on yhä riittänyt. Kun talo ja ulkorakennus saatiin valmiiksi, käytiin tosissaan käsiksi puutarhapalstan kunnostamiseen. Ja tästä työstä

Viereisellä sivulla ylhäältä lukien: Tähtikadun omakotialueen talot on sijoitettu siten, että päädyt ovat tielle päin. — Kuusanniemen rintamamiestonttialueen maasto on vaihteleva. — Tyypillinen omakotitalo markantonttialueelta. Sirot rautatikkaat ovat tulleet yleisesti käytäntöön. Tontti on raivattu puutarha- ja kasvi- maaksi, mutta myös muutama koivu ja haapa on säästetty pihapuiksi.

Yllä vasemmalta lukien: Viilaja Antti Nurmisella on vapaapäiviä ja silloin on metallimies muuttunut ”puu- mieheksi”. — Rouva Lempi Riipinen on saanut kotiaskareensa valmiiksi ja kiiruhtanut puutarhaan, joka on raivattu kivikkoon. Parhaillaan hän on upottamassa suurta kiveä maan sisään. Yksi rapakiven järkäle jäänee sentään keskelle puutarhaa muistomeriksi tontin kivikkoisuudesta. — Sitkeä savi ei näy himmentävän reippaan rakentajan iloista mieltä. Puiden latoja Aatos Spolander on vaihteeksi tarttunut vasaran ja sahan asemasta lapion varteen.

saimmekin omin silmin vakuuttavan todistuksen. Kivikko oli suureksi osaksi saatu jo raivatuksi. Parhaillaan rva Riipinen kaivoi maata erään kiven ympäriltä. Koska näet kivien räjäyttäminen olisi voinut rikkoa oman ja naapuritalon ikkunat, on raivaaminen suoritettu upottamalla kivet syvälle maahan. Raivaus alkoi jo olla loppuillaan, ja 10 omenapuuta sekä viisi luumupuuta kertoivat, että muutaman vuoden päästä tällä paikalla kukoistaa kaunis kotipuutarha.

Mattilan kylässä tapasimme raisun rakentajan, joka oli pitänyt yllä ennätysmäistä vauhtia. Aatos Spolander, Voikan puuhiomon puiden latoja ja mies parhaissa voimissaan, kertoi, että rakennus oli saatu aikaan viime kuukausien kuluessa. Tolpitukseseen päästiin elokuussa ja rakennus olisi ollut jo nyt melkein valmis, ellei liesikattilan saannissa olisi tapahtunut viivytystä. Joka tapauksessa joulun mennessä on talo asuttavassa kunnossa. Haastateltavamme kertoi,

että hän ja hänen vaimonsa asettivat jo seitsemän vuotta sitten päämääräkseen oman talon rakentamisen. Ryhdyttiin säästämään ja tuumimaan, millainen siitä talouneimasta pitäisi tulla. Tässäkin tapauksessa tuleva rakentaja kulki silmät avoinna ja tarkkaili, miten toiset rakensivat. Siten tuli hankittua ammattillistakin pääomaa. Kun sitten vihdoon rakentamisen aika tuli, sujuikin kaikki nuottien mukaan. Ja mikä tärkeintä, omin ja sukulaisvoimin on urakasta selvitty ja siten saatu huomattava säästö rakennuskustannuksissa.

Tässä kolme lyhykäisesti kerrottua tarinaa omakotirintamalta. Jokainen mies ja nainen tästä suuresta omakotirakentajien joukosta kelpaisi haastateltavaksi. Samoja piirteitä tapasimme jokaisen kertomuksista: yritteliäisyyttä, säästäväisyyttä, paljon työtä ja vaivaa, mutta myös tuloksia, jotka tuottavat suurta tyydytystä ja iloa asianomaisille itselleen.

Korkeatasoinen pihanhoitokilpailu

Viime keväänä julistettiin sosiaaliosaston toimesta Kuusankoskella pihanhoitokilpailu, johon saivat osallistua omissa taloissaan asuvat yhtiöläisperheet. Osallistuminen oli siis täysin vapaaehtoista. Ikävä kyllä kilpailuun osallistuneiden määrä ei noussut aivan odotuksia vastaavaksi. Ainoastaan 20 uskaltautui mukaan, ja näistäkin muutamat vasta sen jälkeen, kun heitä oli hieman "vetäisty hihasta".

Kuluneena kesänä toimeenpantiin pihanhoitokilpailuja useilla paikkakunnilla, kuten lukijamme varmaan ovat lehtiutisista päätellen huomanneet. Eräiden pihanhoitokilpailujen säännöt ovat olleet sellaiset, että automaattisesti kaikki paikkakunnan pihat osallistuvat kilpailuun ilman erityistä ilmoittautumista. Muutamat meidän "kilpakenttäämme" kuuluvista pitivät tällaista kilpailumuotoa miellyttävämpänä kuin täällä toimeenpantua omakohtaiseen ilmoittautumiseen perustuvaa. Sanottiin, että ilmoittautuminen kilpailuun asettaa asianomaisen liian suureen vastuuseen. Toisaalta on kuitenkin muistettava, että "kotini on linnani". Ja näin ajatellen ei kenelläkään ulkopuolisella ole mitään tekemistä edes pihan piirissä ilman talonhaltijan lupaa.

Ujous, turha vaatimattomuus, esilletulon pelko ja "mitähän meidän naapuritkin mahtaisivat sanoa"-asenne olivat suurimpana syynä laimeahkoon osantottoon. Tämä on valittaan todettava, sillä monet todella erittäin viehättävät puutarhat jäivät pois kilpailusta. Pihanhoitokilpailun päätarkoitus on sekä ympäristökulttuurin kohottaminen että kotien viihtyisäksi tekeminen — molemmat tavoittelemisen arvoisia päämääriä.

Arvostelulautakuntaa, johon kuuluivat sosiaalipäällikkö Ake Launikari, varatuomari Aunis K. Kantonen, ylipuutarhuri Paavo Vuorinen, puutarhuri Yrjö Lehmuskivi, arkkitehti Birgitta Donner ja puutarhaopettaja Aili Kuoppala, odotti miellyttävä tehtävä. Kilpailevat puutarhat oli jaettu kolmeen eri ryhmään, mikä lienee aiheellista tässä vielä toistaa. Ensimmäiseen ryhmään kuuluivat kaikkein vanhimmat, toisen ryhmän taas muodostivat ne puutarhat, joiden ikä on 3 ja 6 vuoden välillä, ja kolmas oli "kuopusten" eli nuorimpien puutarhojen ryhmä. Arvostelussa kiinnitettiin huomiota ennen kaikkea yleiseen siisteyteen, sitten tehtyyn työmäärään, hyötypuoleen, koristekasveihin, kulkuväyliin, rakenteellisiin osiin, takapihoihin ja komposteihin.

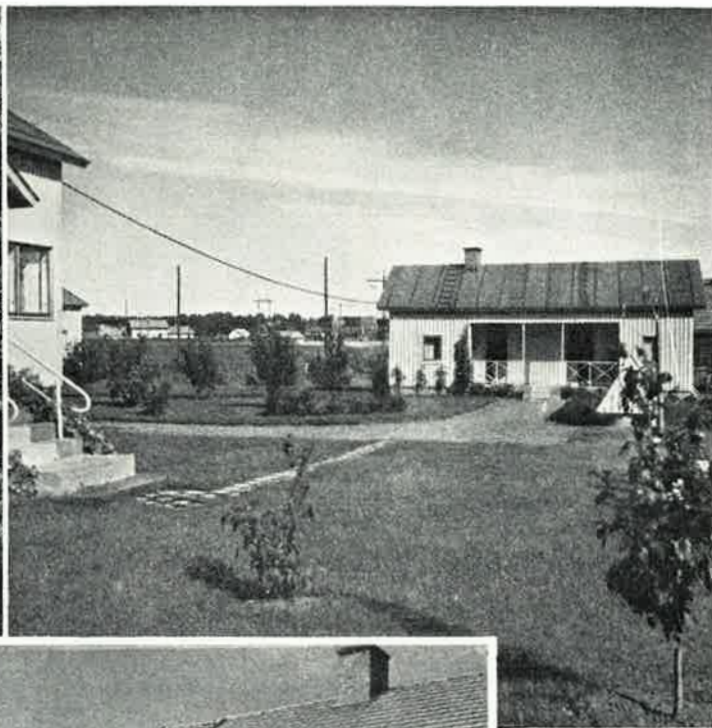
Ensimmäinen tarkastuskierros tehtiin kesäkuun

puolivälissä, jolloin kevättyöt oli loppuun suoritettu ja odotettu sade pitkällisen poudan jälkeen oli kastellut kuivan maan. Kasvu ei ollut vielä parhaimmillaan johtuen juuri kevään poutakaudesta, mutta "ei niin paha, ettei jotain hyvää", rikkaruohot eivät myöskään olleet jaksaneet nostaa päätään kuivaksi kovettuneen pinnan läpi. Toinen tarkastus sattui taas elokuulle, jolloin kukat komeilivat parhaassa väriloistossaan. Heti alkuun oli todettava, että puutarhasioita ei harrastettu yksinomaan kilpailun vuoksi, vaan kiintymys taloa ympäröivään maakaistaan, harrastuksen tunteminen elävää luontoa kohtaan ja vilpitiön viihtyisyyden luomisen halu olivat ensisijaisena kannustimena ja sen vuoksi yleinen taso kilpailevien puutarhojen keskuudessa olikin erinomaisen hyvä.

Vanhojen puutarhojen ryhmä poikkesi huomattavasti muista ryhmistä. Niitä ympäröi jonkinlainen runollisuus, jonka aikaansaivat monet viehättävät yksityiskohdat, kuten esim. pehmeät nurmikäytävät, kiemurteleva polku, pihanurmikon yksinäinen omenapuuvanhus, tummat, mahtavat porttikuuset, kivikkokasvien peittävä pengerrys, punaiseksi maalattu säleaita tai joku muu hauska vanhanmallinen rakenteellinen osa. Keskisarjan puutarhoille oli ominaista huolella hoidetut pensasaidat, tasaiset, tiheät ruohomatot, reunoiltaan suorat ja rikkaruohoista vapaat tiet, kivipolut ja terhakkaasti kasvavat pensas- ja kukkaistutukset. Nuorimpien sarja taas oli hämmästyttävänä todisteena siitä, millaisiin tuloksiin päästään lyhyessäkin ajassa, jos vain voimia ja harrastusta riittää. Vain todellisen uudisraivaajan mielen ja innostuksen omaava pystyy vuodessa tai parissa muutamaan kivikkoiset ja kantoiset, sankkaa metsää kasvavat tontit puutarhoiksi, joissa sammalpeitteen sijasta nyt on vihreä nurmi, vaivaismännyn paikalla kukkiva omenapuu ja joissa sinne siirretyt jalot kasvit ja paikalleen jätetty alkuperäinen kasvillisuus, kuten esim. pihakuusi tai -koivu hyvin tuntuivat keskenään sopeutuvan.

Silmäänpistäväänä miinuspuolena yleisesti ottaen — luonnollisesti "poikkeus vahvistaa säännön" pätee tässäkin tapauksessa — oli kukkaistutusten kirjavuus, liiallinen hajoittaminen ja sinne tänne siroittelu. Puutarhan yleisvaikutelmana pitäisi olla selväpiirteisyys, vaikka ei suinkaan mielikuviutuksettomuus. Ei liene aihetta puuttua tarkemmin yksityiskohtiin, vaan aukeaman monet kauniit kuvat puhukoot puolestaan.

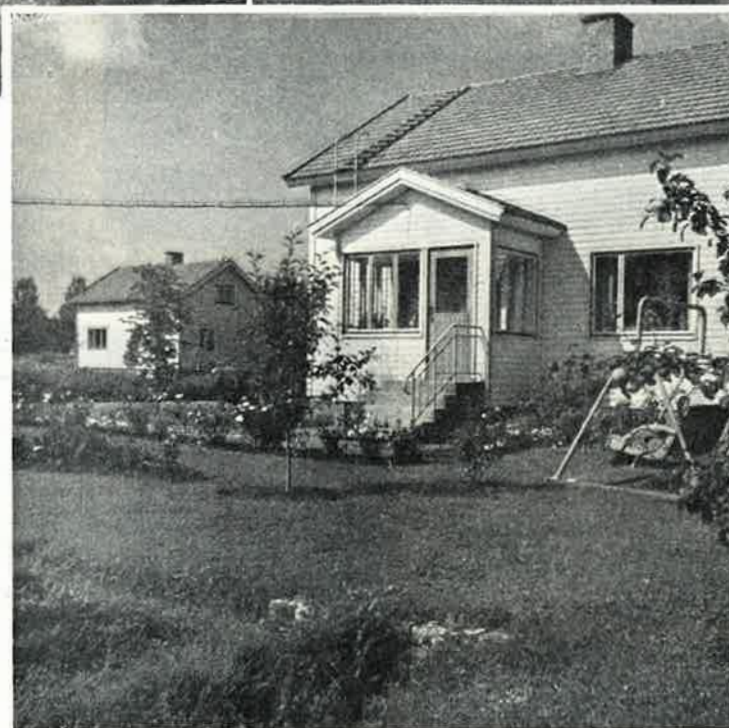
Kärkipäähän sijoittuneet olivat niin tasaveroisia —

Ylhäällä vasemmalla: Muutamien liuskakivin viitoitettu polku johtaa nurmikon poikki vanhahtavatyylisen aitan luo. Sulo Aallon pihamaalla Voikan Hirvelässä on onnistuttu luomaan tällainen rauhallinen maalaistunnelma.

Ylhäällä oikealla: Vilho Laakkosen pihamaa markantonttialueella. Kymenrannassa on avara ja asiallinen. Nurmikolla on varsin hallitseva asema.

Artturi Lampisen pihamaa markantonttialueella kertoo isäntäväen suuresta kiintymyksestä kukkasiin.

pistemäärissä ei huomattu suuriakaan eroja —, että arvostelulautakunnan oli jaettava useampia ensimmäisiä ja toisia palkintoja. Korkein saavutettu pistemäärä oli 93, joka ei paljon puutu parhaimmasta mahdollisesta. Palkintoina jaettiin ostokortteja puutarhavyökalujen ja -kirjallisuuden tai taimistotuotteiden hankkimista varten. 28. 9. Kuusankosken seuratalossa pidetyssä palkintojenjakotilaisuudessa seuraavat osantajat saivat palkinnon:

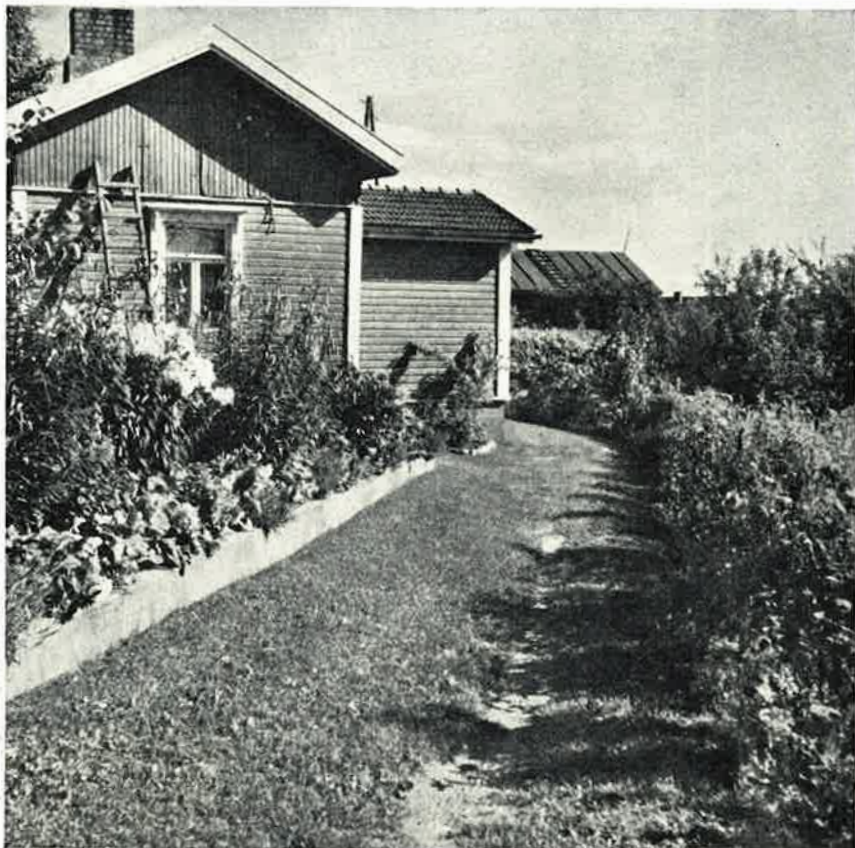
Ryhmä I. I palkinto: Tilda ja Toivo Takoja, Saima ja Sulo Aalto. II palkinto: Aune ja Toivo Kullaslahti,

Iida ja Frans Alen. III palkinto: Edith ja Kalle Silvonon.

Ryhmä II. I palkinto: Annikki ja Paavo Vähänen, Bertta ja Artturi Lampinen, Aino ja Vilho Laakkonen. II palkinto: Elma ja Erkki Erjansalo, Helvi ja Lauri Pakkanen, Elma ja Toivo Karvonen. III palkinto: Esteri ja Kaarlo Lassi.

Ryhmä III. I palkinto: Tyyne ja Mauno Lupunen, Elma ja Arvi Lupunen, Hanna ja Oskari Lahti.

A. K.

Ylhäällä: Voikkaalaisen Toivo Takojan taloon johtava tie on yhtä nurmipiennarta, josta polku tuskin erottuu. Paratiisimainen kukkaisloisto helottaa nurmitien molemmin puolin.

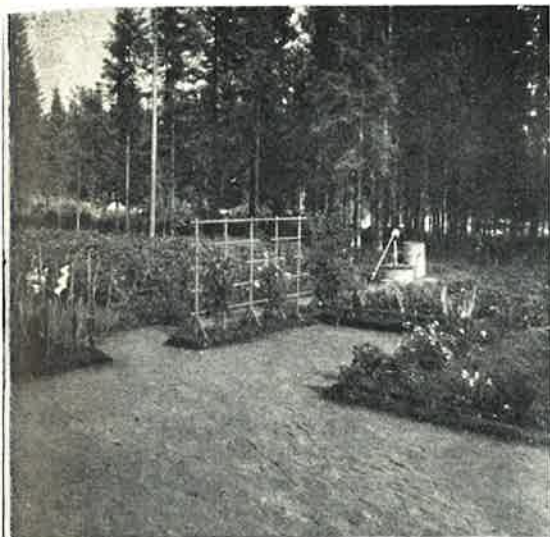
Alhaalla: Edellisellä sivulla olemme nähneet yksityiskohdan Sulo Aallon pihamaalta. Myös päärakennus kuisteineen tuo mieleen maalaistalon. Iloiset kukat reunustavat käytäviä.

Ylhäällä: Mauno Lupusen Kuusanniemessä rintamamiesalueella sijaitsevan pihamaan keskelle on istutettu monenlaisia koristekasveja kasvava suuri ryhmä, jota elävöittää vesiallas.

Alhaalla: Toivo Karvosen perhe ei varmaankaan kadu sitä, että pihakoivut tuli säästettyä. Tällaisen malliesimerkin luonnon hyväksikäytöstä pihamaata suunniteltaessa löytää markantonttialueelta.

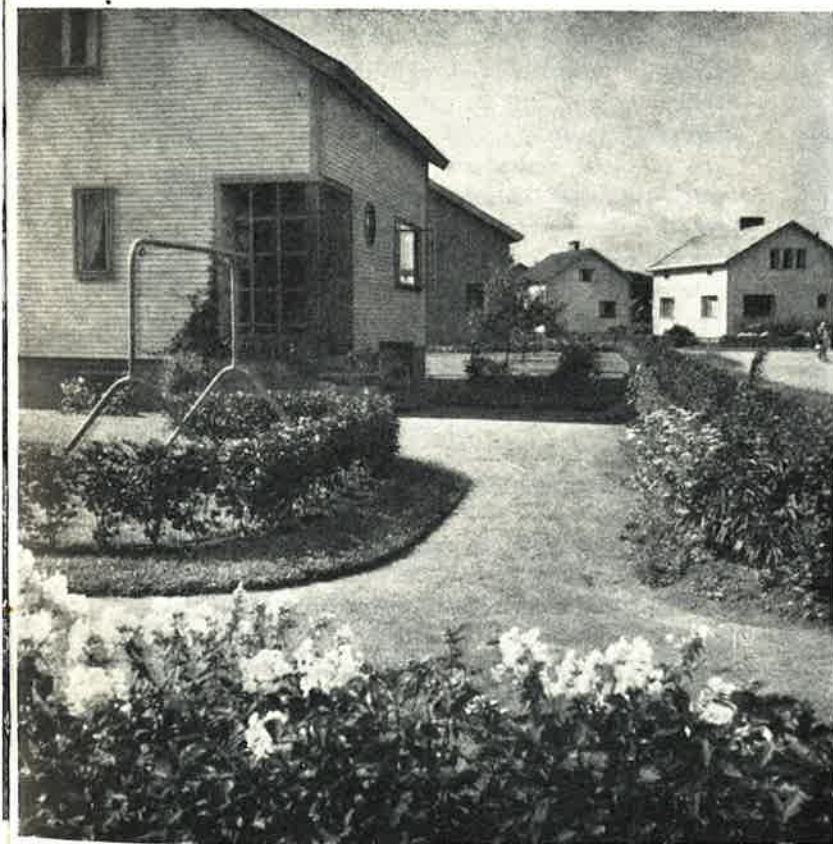
Ylhäällä: Runtas vuosi sitten kasvoi tällä Oskari Lahden tontilla Kytöahossa sankka kuusikko. Nyt hallitsee paikkaa komea talo rehevine kasvimaaineen ja kukkatarhoineen.

Alhaalla: Markantonttilaisen Paavo Vähäsen pihamaan suunnittelussa on pyritty kaareviin muotoihin ja käytetty kukkien lisäksi reunusten somistuksena pensaita.

Arvi Lupusen pihamaalla Kuusanniemen rintamamiesalueella on osattu antaa arvoa pihakuuselle ja -koivulle. Kuusi tarjoaa keinnussa istujalle kesäkuumalla vilpoisan varjon.

Virtakivestä löydämme Toivo Kullaslahden rehevän ja romanttisen pihamaan, joka on yhtä puistoa ja puutarhaa.

Tehdasseudun maisemanhoito

Tehdasyhdyskunta on ulkoisilta piirteiltään oman tyyppisensä. Se poikkeaa suuresti kaupunkikuvasta ja vielä vähemmän se muistuttaa maalaiskylää. Kuu-sankosken tehtaiden muodostama yhteiskunta on valaiseva esimerkki tällaisesta nykyajalle ominaisesta asutustihentymästä. Tehtaiden perustaminen on ollut vallankumouksellinen tapahtuma, joka on yhdessä hetkessä karkoittanut erämaan rauhan ja maalaiskylän hiljaiselon tältä seudulta. Voimakkaan paineen tavoin on tehtaan vaikutus säteillyt ympäristöön aiheuttaen äkillisiä muutoksia maisemassa. Tuolle nopealle yhdyskunnan kasvulle on alkuaikoina ollut tunnusomaista suunnitelmattomuus, jonka jäljet yhä tänä päivänä ovat selvästi näkyvissä. Sittenkin kasvua on voitu ohjata kaukonäköisemmin asemakaavojen ja muiden pitkän tähtäimen suunnitelmien avulla, mutta luonnollisesti myös nämä toimenpiteet ovat tuoneet yhä uusia lisäpiirteitä seudun yleiskuvaan.

Onko sitten ylipäänsä tarpeen tällaisesta kasvavasta yhdyskunnasta kysymyksen ollen puhua maisemasta? Eikö se ole jotakin sellaista, joka liittyy vain joko koskemattomaan luontoon tai maalaiskylään? Tällainen ajatustapa on täydellinen erehdys. Ehkä sellaista ei enää tavatakaan, mutta joka tapauksessa ei läheskään aina osata arvostaa maiseman osuutta yhtenä elämänympäristömme oleellisimpana tekijänä, eikä näin ollen kiinnitetä tarpeeksi huomiota maisemanhoitoon. Kuitenkin asian laita on siten, ettei kansan sivistystasoa voida mitata yksinomaan esimerkiksi sellaisten seikkojen kuin luku- ja kirjoitustaidon sekä taloudellisen hyvinvoinnin mukaan, vaan myös maisema on olennainen tekijä kulttuurin astetta arvosteltaessa. Korostavatpa eräät tätä puolta siinä määrin, että väittävät maiseman antavan luotettavimman kuvan kansan sivistystasosta. Tällöin on tietenkin kysymys kulttuurimaisemasta, ihmiskäden muovamasta maisemasta, jollainen meidän tehdasyhdyskuntammekin on mitä suurimmassa määrin luonteeltaan.

Onko meillä sitten syytä huolestumiseen ja olisiko syytä kiinnittää määrätietoista huomiota maisemanhoitoon? Empimättä voidaan sanoa, että monessa suhteessa meillä on myös syytä tyytyväisyyteen. Luonto on antanut seudullemme vaihtelevaisuutta ja selvästi erottuvia maastokohtia, joilla on yhä maisemassamme varsin hallitseva osuus. Komea Kymijokemme polveilee matkallaan seutumme halki, ja korkeat, monin paikoin jyrkkäseinäiset vuoret ja mäet tuovat maisemaan jylhyyttä. Niiden rinteet ja laet ovat valtaosaltaan vielä metsän peittämiä ja ovat tällaisessa luonnontilassaan seutumme kaunistus. Löydämme ilahduttavia puolia myös ihmisen jäljiltä. Tehtaitten välittömässä ympäristössä on puistomaisia metsiköitä, koristepuita ja nurmikoita, ja monin koh-

din vanhimmat epäsäännöllisesti rakennetut talorykelmät ovat rehevien pihapuittensa, koristepensaitensa ja puutarhojensa avulla muuttuneet puistomaisiksi. Samanlaista kehitystä on havaittavissa myöhemminkin rakennettujen asumusten ympärillä. Maisemanhoito ei ehkä aina ole ollut niin tietoistakaan, mutta ihmisten luontainen kauneudenkaipuu ja kiintymys luontoon ovat johtaneet ilahduttaviin tuloksiin.

Tällä hetkellä on kuitenkin aivan erityinen syy puhua tehdasyhdyskuntamme maisemanhoidosta. Tarjoitamme erityisesti niitä lukuisia uusia asutusalueita, joita viime vuosien aikana on alkanut syntyä ympäri pitäjää. Tämä vilkas rakennustoiminta on suuresti kiihdyttänyt maiseman muuttumista. Laajat metsä- ja peltoalueet ovat saaneet väistyä uusien asumusten tieltä. Tosin tämä asutusalueitten laajentuminen tapahtuu asemakaavan edellyttämällä tavalla, joten minkäänlaisen epäjärjestyksen syntymisestä ei ole pelkoa. Mutta tästä huolimatta voidaan menettellä rakentamisinnossa alkuperäistä luontoa kohtaan liian väkivaltaisesti. Uudisraivaajan tavoin kaadetaan tontilla kasvava metsä viimeistä puuta myöten, maaston vaihtelevat muodot tasoitetaan ja jokainen kivi raivataan. Tietenkin tämä raivaushengen suuntaus on aivan oikea, mutta tuntuu siltä kuin monessa tapauksessa siinä oltaisiin aivan liian perusteellisia. Onko sittenkään tarpeen hävittää kaikkea luonnon antamaa ja korvata se kokonaan hiekoitetulla pihalla, istutetulla nurmikentällä ja hedelmäpuilla. Hyötynäkökohtatkaan eivät pakottane menemään aivan äärimmäisyyteen.

Tärkeimpiä maisemanhoidollisia tekijöitä näillä uusilla asutusalueilla on jonkun luonnonvaraisen pihapuun säilyttäminen. Puut eivät ole ainoastaan pihamaan korvaamattomana koristuksena, vaan samalla ne estävät rakennuksen pyrkimästä liian voimakkaasti esiin. Ne ikäänkuin pehmentävät talokokonaisuutta. Samalla ne tarjoavat tuulensuojaa ja antavat miellyttävää varjoa kesähelteellä. Onkin lukuisia tapauksia, joissa tontille on tarkoituksellisesti jätetty luonnonvaraisia pihapuita. Jos taasen tontti on ollut avointa peltoa, on pyritty istuttamaan talon läheisyyteen joku kotoinen metsäpuumme tai reheväkasvuinen jalo lehtipuu. Puilla on ensiarvoinen sijansa kulttuurimaiseman viehätysten vaalimisessa, ja suunnitelmallisilla omakotialueilla jos missään on vaalittava kaikkea sellaista, joka lisää niiden viihtyisyyttä ja kauneutta. Sen tähden olisikin mitä toivottavinta, että kukin omakotirakentaja pyrkisi maisemanhoidollisin keinoin kohentamaan oman talokokonaisuutensa yleisvaikutelmaa ja siten omalta osaltan edesauttamaan korkeatasoisen kulttuurimaiseman muovautumista. Hyvään suuntaan ollaan onneksi menossa.

Hitsauskeskus Kymin korjauspajan yhteyteen

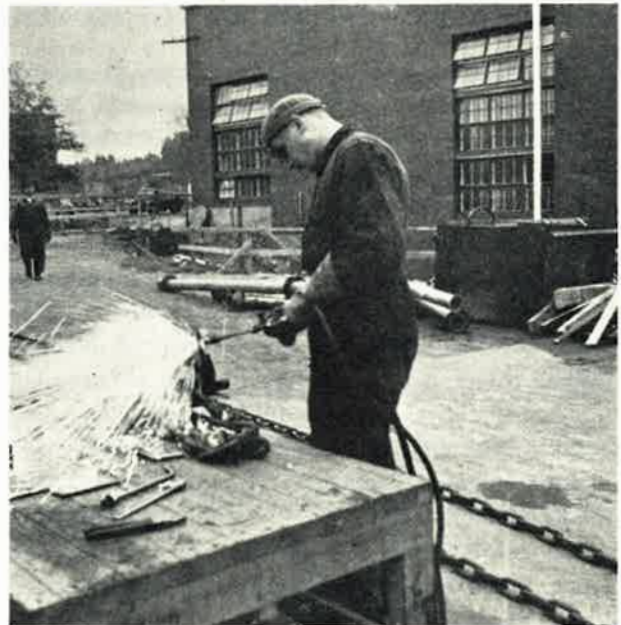
Korjauspajojemme toiminnassa on hitsauksen käyttö tullut vuosi vuodelta yhä yleisemmäksi ja tärkeämmäksi. Tämän takia on hitsaustaidon kehittämiseen kiinnitetty huomiota järjestämällä tehokasta ammattikoulutusta. Huomattavaksi teknilliseksi edistysaskeleeksi on puolestaan katsottava erityisen hitsauskaasulaitoksen rakentaminen Kymin korjauspajan yhteyteen.

Ennen hitsauskaasulaitoksen valmistumista on jokoisen hitsaajan varusteisiin kuulunut asetyleni- ja happipullopari. Näin on ollut asian laita työskentelijä hitsaaja joko korjauspajassa tai jollakin muulla työsastolla. Nyttemmin kaikki korjauspajalla tapahtuva hitsaus suoritetaan ilman pulloja kiinnittämällä hitsaus- tai leikkauspolttimen letku suoraan seinässä kulkeviin kaasujohtoihin.

Varsinainen hitsauskaasulaitos sijaitsee alaverstaan päädyssä. Se on pieni, vaatimattoman näköinen rakennus, joka on jaettu väliseinällä kahteen osaan. Toisessa huoneessa sijaitsee asetylenikeskus. Kahdella vastakkaisella seinällä on kaksi kahdeksan pullon patteria, joista toinen patteri on aina kerrallaan käytössä ja riittää yhdeksi päiväksi. Asetylenipullojen maksimipaine on 17 ilmakehää, ja paine saa laskea kolmeen ilmakehään saakka, jolloin toinen patteri otetaan käytäntöön. Asetyleni virtaa verkostoon keskussäätäjän kautta. Koska asetyleni on helposti räjähtävää, on asetusten mukaisesti otettu huomioon tarpeelliset varotoimenpiteet. Sähkövalaistus on sijoitettu ikkunoiden ulkopuolelle. Viidennes seinäpinta-alasta on ikkunoita ja ovesa olevien reikien sekä seinäventtiilin avulla saadaan huoneeseen jatkuva, tehokas tuuletus.

Happikaasukeskuksessa on kaksi 10 pullon patteria. Maksimipaine on 150 ilmakehää, ja yksi patteri riittää, kuten asetylenipuolellakin, yhden päivän kulutukseen. Happi virtaa kupariputkea myöten keskussäätäjän kautta verkostoon. Sen sijaan asetyleniputkisto on rautaa. Alaverstaan sisäseinässä on pääsulkuventtiili, josta sekä asetyleni- että happijohto jakautuvat 2-haaraiseksi. Toisessa haarassa on toislaiseksi vasta yksi jakelupiste, mutta johtoja tullaan jatkamaan kuparipajaan ja tuonnempana rakennettavaan selluloosatehtaan korjauspajaan saakka. Toisessa haarassa on sen sijaan 19 jakelupistettä, joista alaverstaassa 2, työkaluosastolla 2 ja levypajassa kokonaista 15. Asetyleniputket on maalattu valkoisiksi ja happiputket sinisiksi. Kunkin jakelupisteen kohdalla on happiputkeen kiinnitetty työpainemittari ja asetyleniputkeen takaiskuventtiili, joka takaiskun sattuessa estää tulen leviämisen putkistoon.

Hitsauskaasulaitos verkostoineen aiheuttaa sen, ettei Kymin korjauspajalla enää tarvita varsinaisella työpaikalla kaasupulloja hitsattaessa. Tällä tavoin säästetään lattiatilaa ja järjestys sekä siisteys säilyy helpommin. Niin ikään kaasunkulutuksessa päästään

Ylinnä: Asennustöiden valvojana toiminut mestari Bruno Nieminen (oik.) ja kaasulaitoksen hoitaja, varastonhoitaja Vilho Tarvainen kuvattuna "alkajaispäivänä" happikeskuksessa. — Yllä: Levypajan edustalla suoritetaan ensimmäisen kerran hitsausta putkistosta saadun hitsauskaasun avulla.

entiseen systeemiin verrattuna n. 10 prosentin säästöön, ja ajansäästö on ehkä vielä huomattavampi, koska pullojen noutaminen ja palauttaminen vie aina oman aikansa. Tietenkin muilla osastoilla hitsattaessa on edelleen turvaututtava hitsauspulloihin, mutta koska suuri osa hitsaustöistä suoritetaan korjauspajassa, merkitsee uudistus huomattavaa parannusta.

Kaasukeskuksen rakentamiseen ja laitteiden asentamiseen ryhdyttiin viime heinäkuussa ja lokakuun 8 päivänä keskus otettiin käyttöön.

Väinö V. Lehtonen.

Pitkäaikaisesti palvelleita

VAAKAAJA VÄINÖ VILLIAM LEHTONEN

Kymin ulkotyöosastolta tulee marraskuun 16 päivänä olleeksi 45 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 7.7.1888 Iitissä ja tullut v. 1905 Kuusankosken rakennusosastolle muurarin apulaiseksi. Sen jälkeen hän työskenteli Kuusaan sahalla kolmisen vuotta apusahurina ja myöhemmin useampia vuosia taaplarina siirtyen sitten Kymin rakennusosastolle, mistä sai komennuksen Kymin pajaan sepän apulaiseksi. Oltuaan tämän jälkeen Kuusaan puuhiomossa massan pakkaajana ja myöhemmin hiomakoneen hoitajana hän tuli syyskuussa 1918 Kymin ulkotyöosastolle, missä oli aluksi sekatoissa ja sittemmin n. 10 vuotta halkojen lastaajana pannuhuoneella. Kun ulkotyöosastolle saatiin v. 1932 akkumulaattoriveturi, joutui Lehtonen sen kuljettajaksi, jota tehtävää hoiteli n. 19 vuotta. Nykyisin hän toimii vaakaajana.

VUOROMESTARI EMIL SAARINEN

Kymin paperitehtaalta tulee 12.11.54 olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 7.11.1898 Valkealassa, mistä jo poikasena äitinsä kuoltua muutti Kuusankoskelle. Lopetettuaan koulunkäyntinsä hän tuli 6.4.1914 työhön Kuusaan rakennusosastolle. 5.5.16 hän siirtyi Kuusaan paperitehtaalalle prässipojaksi ja siitä lähtien onkin hänen ammattinaan ollut paperin valmistus. Hän on läpikäynyt kaikki paperimiehen "arvoasteet" aina vuoromestariin saakka. Työpaikkana ovat vuorotellen olleet Kymin ja Kuusaan paperitehtaat.

Saarista on urheilu aina kiinnostanut ja nuorempana hän oli innokas aktiiviurheilija. Hän on urheiluseura Puhdin vapaajäsen. V. 1951 hän sai vastaanottaa opetusministeriön myöntämän Suomen urheilun ansiomitalin.

Emil Saarinen.

Otto Hokkanen.

Frans Manninen.

Kultamitalimies

Isännöitsijä Curt Cedercreutz kiinnittää Kyminteh-
taan virkamiesklubilla syyskuun 15 p:nä järjestetyssä
juhlatilaisuudessa kultaisen ansiomerkin 50 vuotta
palvelleen seppä Johannes Putkosen rintapieleen.

VIILAAJA OTTO HOKKANEN

Voikan korjauspajalta tulee 13.11.54 olleeksi niin
ikään 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syn-
tynyt 6.3.1886 Kangasniemellä. Voikan tehtaalle
hän tuli elokuun 22 p:nä 1913 ulkotyöosastolle, mistä
kolmen vuoden kuluttua siirtyi lämmittäjäksi kattila-
huoneelle ja sieltä v. 1922 korjauspajan töihin puu-
hiomon viilaajaksi ollen tässä toimessa edelleenkin.
Pitkän palveluskautensa aikana hän on nähnyt mo-
net muutokset ja laajennukset tehtaassa. Hän oli kor-
jausmiehenä jo ns. vanhojen liippien aikana ja asen-
tamassa koneita, kun puuhiomo saatettiin nykykun-
toon.

Hokkanen otti aktiivisesti osaa palokuntatyöhön yli
30 vuotta eli talvisotaan saakka, jolloin hän muutti
asumaan etäämpänä olevaan omaan taloonsa. Hänen
osallistumisestaan aloitetoimintaan kerrottiin leh-
temme edellisessä numerossa, johon viittaamme.

MYLLÄRI FRANS MANNINEN

Voikan talousosastolta tulee 18.12.54 olleeksi samoin
40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt
1.7.1893 Sääksmäellä. 15.6.1914 hän tuli työhön Voi-
kan paperitehtaalle, mistä terveydellisistä syistä jou-
tui v. 1922 siirtymään Voikan rakennusosastolle. Ny-
kyisessä toimessaan hän on ollut 16.2.1941 lähtien.

Urheilu on aina Mannista kiinnostanut, erityisesti
paini, jota hän nuorempana aktiivisesti harrasti.

MERKKIPÄIVIÄ

70-VUOTIAITA

Päälappujen leikkaaja Jalmari Lahtinen, Voi-
kan paperitehtaalta, 15.11.54. Hän on syntynyt Lap-
träskissä. Yhtiömme palvelukseen hän tuli ensim-
mäisen kerran v. 1906. Oltuaan työssä n. 1 v. 4 kk.
hän muutti Inkeröisiin, mutta palasi takaisin v. 1911
Voikan paperitehtaalle, missä on työskennellyt eri
tehtävissä tähän mennessä jo yli 40 vuotta. Nykyiseen
toimeensa hän tuli tänä vuonna. Lahtinen osallistui
hiihtokilpailuihin niihin aikoihin, kun rahapalkintoja
vielä jaettiin. Myös palokunnan järjestämässä massa-
hiihdoissa hän oli joka kerran mukana päästen aina
palkinnoille.

Jälkivuolija Eemil Käätä, Voikan selluloosateh-
taalta, 3.12.54. Hän on syntynyt Mäntyharjussa. Yh-
tiömme palvelukseen hän tuli 11.9.1912 Voikan sel-
luloosatehtaalle toimien I:nä keittäjänä vuoteen 1950,
jolloin siirtyi kuorimoon. Nuorempana Käätä oli in-
nokas laulumies, ja palokuntatyössä hän on ollut
mukana jo 41 vuotta. Myös urheilu on ollut hänen
harrastustensa kohteena, erityisesti yleisurheilu ja
hiihto, joista hänelle on kertynyt paljon palkintoja.

Kirvesmies Juho Emil Nieminen, Keskuspuu-
tarhasta, 20.12.54. Hän on syntynyt Iitissä pientilal-
lisen poikana. Jo nuorena oli hänen lähdeittävä maa-
ilmalle hankkimaan elatustaan, jota koti ei kyennyt
11-päiselle sisarusparvelle antamaan. 26.10.1914 hän
tuli yhtiömme palvelukseen Kymin sähköosastolle,
mistä 5.6.16 siirtyi Kuusaan rakennusosastolle ja
edelleen 2.12.21 Keskuspuutarhaan. Oltuaan välillä
lyhyen aikaa Voikan puuhiomossa sekä korjauspajas-
sa hän tuli uudelleen Keskuspuutarhaan työskennel-
len siellä edelleenkin. Hänet tunnetaan uutterana ja
huumorintajuisena miehenä. Vapaa-aikojen harras-
tuksista mainittakoon erilaiset puutyöt oman perheen
tarpeiksi kuin myös vieraillekin sekä työväen järjes-
tötoiminta.

60-VUOTIAITA

Sähköasentaja Johan Emil Karlsson, Kymin
sähköosastolta, 2.12.54. Hän on syntynyt Valkealassa.
Yhtiömme palvelukseen, jossa hän merkkipäivänään
tulee olleeksi 43 vuotta, hän tuli jo 16-vuotiaana
aloittaen työnsä Kymin korjauspajalla, mistä myö-
hemmin siirtyi Kymin sähköosastolle. Siellä hän on
työskennellyt tähän mennessä 36 vuotta. Aktiivisena
palontorjuntamiehenä Karlsson oli kolme vuosikym-
mentä.

Sekatyömies Johan Rikhard Lehti, Kymin ulko-
työosastolta, 8.12.54. Hän on syntynyt Elimäellä ja
tuli yhtiömme palvelukseen 21.3.1910 vuolijaksi
ulkotyöosastolle. Oltuaan tässä toimessa useampaan
otteeseen hän siirtyi korjausmieheksi Kymin raken-
nusosastolle ja sieltä 16.5.42 ratatyömieheksi Kymin
raitiotieosastolle. Sekatyömiehenä ulkotyöosastolla
hän on ollut vuodesta 1952 lähtien.

Voimalaitosmies Toivo Heikkilä, Kymin sähkö-
osastolta, 8.12.54. Hän on syntynyt Suomenniemellä
maanviljelijän poikana. Nuoruusvuodet hän oli maa-

Jalmar Lahtinen.

Emil Käätä.

Juho Emil Nieminen.

töissä kotitalossa, jossa työ oli senaikaisilla koneilla hyvin raskasta ja työpäivät jopa 12-tuntisia. V. 1938 hän jätti kotitalon, joka silloin oli Mäntyharjussa, ja tuli yhtiömme palvelukseen Kymin ulkotyöosastolle. Sieltä hän v. 1939 siirtyi rakennusosastolle Keltin kaapelityömaalle. Palveltuaan sitten eri osastoilla Kymintehtaalla ja Voikkaalla hän tuli syksyllä 1943 nykyiseen toimeensa apupäivystäjäksi Keltin voimalaitokselle.

Muurari Jalmar Tommola, Kymin rakennusosastolta, 10.12.54. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiömme palveluksessa hänellä on jo 40 vuoden pituinen taival takanaan ja on hän miltei koko ajan työskennellyt rakennusosastolla. Asunto-osastolla ollessaan hän hoiti luottamusmiehen tehtäviä ja kuului turvallisuustoimikuntaan. Hän on toiminut kunnan palotarkastajana. Kymintehtaan Työväennäyttämöön hän kuului 12 vuotta ja urheiluseura Kisassa hän on ollut järjestötehtävissä saaden seuran kultaisen ansiomerkin.

Rakennustyöläinen Yrjö Jalmari Jokinen, Kymin rakennusosastolta, 13.12.54. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiömme palvelukseen hän tuli v. 1915 Kymin selluloosatehtaalle, mistä v. 1920 siirtyi Kymin rakennusosastolle. Muutamia lyhyitä katkoja lukuun ottamatta hän on siitä lähtien yhtämittaisesti työskennellyt tällä osastolla.

50-VUOTIAITA

Voitelijä Hjalmar Lahtinen, Kymin puuhio-
mosta, 6.11.54. Hän on syntynyt Joutsassa ja tullut

yhtiömme palvelukseen ensimmäisen kerran 1.6.1921. 30.6.24 hän erosi ollen sen jälkeen eri yhtiöiden palveluksessa ja 1½ vuotta merillä. 9.1.30 hän palasi takaisin yhtiöömme ja on siitä lähtien yhtäjaksoisesti palvellut. Nykyisessä toimessaan hän on ollut 11.12.45 alkaen. Sivutoimenaan hän on hoitanut Kuusankosken hiihtomajaa. Lahtinen on innokas retkeily- ja urheilumies sekä kalastaja. Hän on toiminut osastossa urheiluyhdysmiehenä ja työpaikkaurheilutoimikunnan jäsenenä alusta pitäen. Hän kuuluu Kuusankosken Urheiluseuran johtokuntaan ja on hoitanut seuran hiihtojaoston puheenjohtajan tehtäviä 10 vuotta. Kuusaan Ladun johtokuntaan hän on kuullut sen perustamisesta saakka. Hän on saanut lukuisia palkintoja ja ollut harrastuskilpailujen palkintolomilla useita kertoja.

Kirjuri Laimi Irene Lehtonen, Kymin höyryosastolta, 10.11.54. Hän on syntynyt Elimäellä. Yhtiömme palvelukseen hän tuli 24.9.1945 nykyiseen toimeensa Kymin höyryosastolle työskenneltyään sitä ennen noin 5 vuotta Kouvolan Sotilaspiirissä.

Lastaaja Eino Jalmar Nieminen, Kymin paperitehtaalta, 13.11.54. Hän on synnynnäisiä kuusankoskelaisia jo kolmannessa polvessa. Yhtiömme palvelukseen hän tuli 6.1.1919 vain 15-vuotiaana. Oltuaan useampaan otteeseen työssä Kuusaan, Voikan ja Kymin eri osastoilla hän siirtyi 9.10.45 lastaajaksi Kymin paperitehtaalle. Nuorempana hän harrasti aktiivisesti urheilua kuuluen urheiluseura Puhtiin.

Paperinlastaaja Jalmari Turpeinen, Voikan paperitehtaalta, 20.11.54. Hän on syntynyt Valkealassa.

Johan Emil Karlsson.

Johan Rikhard Lehti.

Toivo Heikkilä.

Jalmari Tommola.

Yrjö Jokinen.

Hjalmar Lahtinen.

Jalmari Turpeinen.

Kaarlo Kajander.

Yhtiömme palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1923 Kuusaan korjauspajalle. Oltuaan välillä Kymin korjauspajalla ja sotaväessä hän tuli v. 1925 Voikan paperitehtaalle, missä hän suurimman osan tähänastisesta palveluskaudestaan on työskennellyt paperinlastausosastolla.

Moottorinhoitaja Kaarlo Kajander, Kymin sähköosastolta, 21. 11. 54. Hän on syntynyt Valkealassa. V. 1920 hän tuli työhön Kymin sähköosastolle työskennellen asentajana vuoteen 1927, jolloin siirtyi moottorinhoitajaksi ollen tässä toimessa edelleenkin.

Kirvesmies Anton Haimi, Kymin rakennusosastolta, 27. 11. 54. Hän on syntynyt Valkealassa ja tuli yhtiömme palvelukseen v. 1920 Haukkasuolle. Kymin rakennusosastolla hän on ollut yhtäjaksoisesti vuodesta 1927 lähtien. Haimi on kuulunut palokuntaan vuodesta 1928 alkaen.

Tarkkailija Elsa Edit Mattila, Kymin paperitehtaalta, 28. 11. 54. Hän on syntynyt Itissä. Yhtiömme palvelukseen hän tuli 15. 6. 1926 Kymin paperitehtaalle, mistä 10. 7. 29 siirtyi lajittelijaksi Kuusaan paperitehtaalle. Sotavuosina hän oli armeijan "rullissa" ja sai VR:n ansiomitalin. Nykyiseen toimeensa hänet määrättiin 17. 10. 53. Hän on harrastanut kuorolaulua jo 27 vuotta kuullen ensin työväenopiston kuoroon ja nykyisin Kuusankosken Kirkkokuoroon. Hän on saanut Suomen Kirkkokuoroliiton 20-vuotisansiomerkkin.

Voitelijä Aarne Salmi, klooritehtaalta, 11. 12. 54. Hän on syntynyt Kuusankoskella. V. 1921 hän tuli

yhtiömme palvelukseen porapojaksi Voikan koskityömaalle. Oltuaan välillä poissa hän tuli uudelleen yhtiömme Voikan rakennusosastolle v. 1925, mistä vuodesta hänen yhtäjaksoinen palveluskautensa alkoi. Työskenneltään sitten 16 vuotta voitelijana Kymin selluloosatehtaassa hän siirtyi v. 1944 vastaavaan toimeen klooritehtaalle ollen siellä edelleenkin työssä.

Purkaja Eino Perätalo, Kymin ulkotyöosastolta, 11. 12. 54. Hän on syntynyt Elimäellä ja tuli yhtiömme palvelukseen 20. 11. 1922 Kymin rakennusosastolle. Työskenneltään useampaan otteeseen eri osastoilla hän siirtyi 27. 8. 46 purkajaksi Kymin ulkotyöosastolle.

Nosturinhoitaja Ludvig Manninen, Kymin selluloosatehtaalta, 20. 12. 54. Hän on syntynyt Itissä. Yhtiömme palvelukseen hän tuli 10. 7. 1913 rakennusosastolle. Sen jälkeen hän on työskennellyt useilla eri osastoilla. Selluloosatehtaalle hän tuli v. 1934 toimien I:nä kiisunpolttajana tähän vuoteen saakka, jolloin siirtyi nykyiseen toimeensa kuorimon liuotusaltaan nosturin hoitajaksi.

Leikkuukoneenhoitaja Erkki Apajakari, Voikan paperitehtaalta, 21. 12. 54. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiömme palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1920 Voikan paperiosastolle. Työskenneltään vuosina 1924—26 rakennusosastolla hän erosi yhtiön palveluksesta, mutta tuli 1. 10. 1951 takaisin. Nykyisessä toimeensa hän on ollut kuluvasta vuodesta lähtien.

Anton Haimi.

Elsa Mattila.

Aarne Salmi.

Ludvig Manninen.

Voikan tehdas jälleen yhtymämme jalkapallomestariksi

Yhtymämme jalkapallomestaruus ratkaistiin tänä vuonna toisen kerran yksinkertaisen sarjan avulla, jolloin jokainen pelasi jokaista vastaan. Mukana olivat viimevuotiset kiistakumppanit Voikka, Halla, Högfors ja Kymintehdas. Voikan joukkue osoittautui nytkin parhaimmaksi. Varmaksi kakkoseksi sijoittui Kymintehdas, kolmanneksi tuli Halla ja peränpitäjäksi jäi Högfors, joka kuitenkin loppuotteluissa tarjosi kovan vastuksen.

VOIKKA—KYMINTEHDAS 2—2

Otteluja suoritettiin pitkin kesää ja avausottelussa kesäkuun 29 p:nä Kuusankosken pallokentällä kohtasivat toisensa Voikka ja Kymintehdas. Jo etukäteen uumoiltiin tiukkaa kamppailua ja sellaiseksi ottelu muodostuikin. Voikan joukkue oli selvästi teknillisempi, jonka puutteensa kuusaalaiset koettivat korvata vauhdilla ja osittain lujuudellakin.

Ottelu alkoi voikkaalaisten painostuksella, joka 25 min. kohdalla johti tulokseen Laineen suorittaessa loppusilauksen. Vähän ennen puoliaikaa kaadettiin Voikan Nummelin kovakouraisesti ja miehen oli poistuttava kentältä.

Toisen puoliskon alussa Matti Frimodig tasoitti, mutta ilo ei jäänyt pitkäaikaiseksi, sillä Kaartinen vei yksin ja laukaisi lujaa 2—1 johdon. Loppupelin isännät painostivat, ja Harlinin tehtyä tasoitusmaalin meni voikkaalaisten peli aivan rikki. Voikan toppari Kansikas loukkaantui vielä viime minuuteilla, mutta loppuvihellyksen kuulussa olivat numerot edelleen tasan 2—2, joten edessä oli pisteiden jako. Kentän parhaana palkittiin Voikan Aatos Kansikas, Voikan parhaana Keijo Kaartinen ja Kymintehtaan parhaana Teppo Frimodig. Erotuomari T. Oikku Kouvolasta selvisi puhtain paperein.

Ylhäällä: Mestaruuden voittanut Voikan tehtaan joukkue. Edessä Lasse Varjonen, Lasse Kaukola ja Raimo Sipola, takana Veikko Aranko, Paavo Rinne, Esko Laine, Jorma Kossila, Matti Jankeri, Mauri Pulliainen, Paavo Smed ja Kalevi Nummelin.

Keskellä: Tilannekuva Högforsin maalin edustalta Kymintehtaan ja Högforsin välisessä ottelussa Karkkilassa.

Alhaalla: Kymintehtaan joukkue, joka sijoittui toiseksi.

HALLA—HÖGFORS 6—3

Ottelu Halla—Högfors suoritettiin Kymin keskuskentällä 4. 7. Sateiden takia oli ruohomatto liukas ja niljakas asettaen pelaajien teknillisyyden kovalle koetukselle. Alkupeli olikin molemmin puolin kovin hapuilevaa, mutta vähitellen aloite siirtyi isännille. Högforsilaiset eivät osanneet sopeutua suureen kenttään, minkä huomasi useista räikeistä sijoitusvirheistä. Puoliajalla johti Halla 3—1. Toinen puolisko oli selvemmin isäntien, vaikka varsinainen kenttäpeli olikin tasaista. Lopputulos 6—3 vastaa maalitilanteita. Parhaina palkittiin voittaneesta joukkueesta Hannu Surokivi ja Erkki Silvennoinen sekä vieraista Unto From ja Raimo Juutila.

KYMINTEHDAS—HALLA 4—1

Halla saapui Kuusankoskelle elokuun 4 p:nä hakemaan pisteitä, mutta sai poistua hävinneenä. Ottelu suoritettiin hiekkakentällä voimakkaan tuulen vallitessa.

Tasaisen alun jälkeen siirtyi peliote kuusaalaisille ja 20 min. kohdalla ohjasi Kähärä pallon ulosyökyseen maalivahdin sivuitse tyhjään maaliin. Pian tämän jälkeen oli Teppo Frimodig asialla ja muutti numerot 2—0. Vähän ennen puoliaikaa sai Halla Silvennoisen laukauksesta kavennuksen, joten puoliajalle mentiin maaliluvuin 2—1.

Toinen puolisko oli ehkä vähän tasaisempi, vaikka Teppo Frimodig onnistuikin maalailussaan kahdesti. Peli päättyi Kymintehtaan 4—1 voittoon. Kentän parhaana palkittiin Kymintehtaan Teppo Frimodig ja isäntien parhaana hänen veljensä Matti. Vieraista oli tehokkain Hannu Surokivi, joka myös palkittiin. Hyvää työtä teki Hallan maalivahtikin. Ottelun tuomitsi tarkasti Yrjö Teinilä Kuusankoskelta.

VOIKKA—HALLA 7—1

Viikkoa myöhemmin saapui Halla Voikkaalle, mutta kärsi siellä roiman häviön varamiehisellä joukkueellaan. Ottelu pelattiin Mattilan kentällä kehoissa olosuhteissa, mikä vaikutti huomattavasti pelin kulkuunkin. Voikka oli koko ajan selvästi ”niskan päällä” ja voitti ylivoimaisesti 7—1 puoliajan ollessa 4—0. Voikan maaleista teki Nummelin 3 sekä Kossila, Laine ja Pulliainen kukin yhden. Seitsemäs maali syntyi Hallan puolustajan lipsahduksesta. Vihersalo puolestaan rikkoi Hallan kuparisen minuuttia ennen pelin päättymistä.

Voikan tasainen joukkue suoritti hyvän ottelun ja sen parempi tekniikka pääsi määrällä kentällä oikeuksiinsa. Kentän parhaana palkittiin Voikan Kalevi Nummelin ja saman joukkueen parhaana Lasse Varjonen. Hallan joukkue ei varamiehisenä päässyt esittämään parastaan ja lisäksi kestävyyskin petti. Parhaana palkittiin P. Vihersalo.

Ottelun tuomitsi varmasti ja asiallisesti Yrjö Teinilä.

VOIKKA—HÖGFORS 6—3

Syyskuun 4 ja 5 päiviksi matkustivat Kymintehtaan ja Voikan joukkueet Karkkilaan suorittaakseen ottelet Högforsin Tehdasta vastaan. Kummallakin joukkueella oli sama pistemäärä, joten maalisuhte saattoi tulla kysymykseen mestaruutta ratkaistaessa.

Arvonnan perusteella joutuivat Voikka ja Högfors lauantaina vastakkain. Olosuhteet olivat hyvät ja ruohomattokin kohtalaisessa kunnossa.

Högfors aloitti yllätyksellisesti, sillä jo muutaman minuutin kuluttua joukkue meni johtoon. Voikan Nummelin tasoitti kuitenkin kulmuriin jälkitalanteesta ja vähän myöhemmin Pulliainen teki johtomaalin. Högforsin yllättävä kaukolaukaus vierähti Voikan Kaukolan käsien yli maaliin, mutta kun Veikko Aranko vähän ennen puoliaikaa laukaisi onnistuneesti rysään, oli tilanne 3—2 Voikan hyväksi.

Toinen puolisko alkoi voikkaalaisten painostuksella ja pian oli Pulliainen asialla pukaten Arangon hyvän syötön sisään. Tämän jälkeen alkoi högforsilaisten kova painostus, joka kuitenkin toi vain yhden maalin. Voikan peli piristyi loppua kohden, ja kun Jankeri onnistui kahdesti vapaasta tilanteesta, oli Voikka voittanut ottelun 6—3. Pelin tuomari O. Haanpää hoiteli tehtävänsä muuten hyvin, muttei puuttunut taklausvirheisiin lainkaan.

HÖGFORS—KYMINTEHDAS 4—4

Sunnuntain ottelu Högforsin ja Kymintehtaan välillä muodostui huomattavasti laimeammaksi, sillä högforsilaisten tehtyä alussa kaksi kyseenalaista maalia meni vieraiden peli rikki tai ei ainakaan sujunut entiseen tapaan. Tilanne tasoitettiin aluksi, mutta puoliajan päättyessä Högfors johti 3—2.

Toinen jakso oli sekavaa potkimista, sillä mestaruus oli jo tavallaan ratkennut. Högfors meni vielä 4—2 johtoon, mutta sitten vieraat yrittivät kaikkensa ja Teppo Frimodigin ansiosta noteerattiin lopputulokseksi 4—4. O. Haanpää tuomitsi nyt vieläkin heikommin käsi- ja taklausvirheiden muodostuessa pahaksi kompastuskiveksi.

Edellisessä ottelussa palkittiin Voikan parhaana Mauri Pulliainen ja Lasse Varjonen sekä Högforsin parhaana Erkki Larila ja Urho From, jälkimmäisessä taas Högforsin Veijo Nikander ja Reijo Laurila sekä Kymintehtaan Heikki Ylikangas ja Paavo Makkonen.

Ottelujen jälkeen pidetyssä päättäjäistilaisuudessa Högforsin seuratalossa jakoi palkinnot kunnallisneuvos Eino Wallenius.

Mestaruuden saavuttaneen Voikan joukkueen kokoonpano oli seuraava: Lasse Kaukola; Raimo Sipola, Lasse Varjonen; Paavo Smed, Jorma Kossila, Paavo Rinne; Veikko Aranko, Esko Laine, Kalevi Nummelin, Mauri Pulliainen, Matti Jankeri.

Toiseksi sijoittuneeseen Kymintehtaan joukkueeseen kuuluivat (kuvassa vasemmalta lukien) Leo Perätalo, Tenho Kähärä, Pauli Peuhu, Paavo Vesalainen, Paavo Makkonen, Matti Frimodig, Teppo Frimodig, Matti Frilander, Ragnar Johansson, Väinö Pesu ja Heikki Ylikangas.

Kesäurheilukauden päättäjäiset

KYMIN—KUUSANKOSKEN TEHTAITTEN

kesäurheilukauden päättäjäisjuhla pidettiin lokakuun 20 p:nä Kuusankosken Seuratalossa. Järjestelypuolesta vastasi sähköosasto.

Aluksi soitti Rytni-Ystävien yhtye muutamia kapaleita, minkä jälkeen dipl.ins. C. von Graevenitz toivotti läsnäolijat tervetulleiksi. Koululaisen Kari Notkosen lausuttua runon saatiin nähdä Otto ja Erkki Kestolan sekä Erkki Sormusen ja Keijo Lehtorannan esittävän rekkiliikkeitä. Sitten seurasikin palkintojen jako, minkä suorittivat sosiaalipäällikkö Veikko Salander ja urheiluneuvoja Raine Valleala. Ensin jaettiin palkinnot kesämestaruuskilpailuista. Kun olemme tuloluettelon julkaisseet jo aikaisemmin, emme katso tarpeelliseksi toistaa palkittujen nimiä. Uinti- ja kävelyharrastuskilpailujen aikuisten sarjoissa arvottiin palkinnot tässä tilaisuudessa viiden arvan vaatimukset suorittaneiden kesken. Uintiharrastuskilpailussa jakaantuivat palkinnot seuraavasti:

Naiset: Helmi Oksanen, ulkotyöos., Aira Nikula, sell., Seija Puolakka, Ky korj., Aune Nieminen, ulkotyöos., ja Mirja Kantanen, konttori.

Puolisot: Impi Honni, sell., Mirja Rusi, talousos., ja Maiju Harlin, Ky korj.

Miehet: Vilho Kosonen, Ky pap., Urho Kiili, klooritehdas, Aimo Hakkarainen, klooritehdas, Raimo Karlsson, sell., ja Rainer Stenström, rak.-os.

Nuorten sarjoissa jaettiin palkinnot tulosten perusteella seuraaville:

Tytöt 7—11 v.: 1) Marja Rusi, talousos., ja Kaija Toivonen, Ky pap., 9.600 m. 3) Riitta Jokinen, Ky korj., ja Briitta Tähtinen, rak.-os., 9.200. 5) Leena Korppi, rak.-os., 8.600.

Tytöt 12—17 v.: 1) Kerttu Ahonen, ulkotyöos., Sirpa Lehtinen, Ky pap., ja Marjatta Väärälä, sell., 9.800 m. 4) Kirsti Väärälä, sell., 9.600. 5) Aila Kauvatsalo, Ky pap., 9.000.

Pojat 7—11 v.: 1) Jukka Starck, kulj.-os., 9.200 m. 2) Lars Fredriksson, konttori, 6.400. 3) Ossi Tuukkanen, talousos., 3.200.

Pojat 12—17 v.: 1) Leo Kosonen, Ky pap., Olavi Martikainen, sell., ja Markku Tuviala, rak.-os., 9.800 m. 4) Teuvo Laakso, sell., 9.400. 5) Hannu Valjakka, Ky pap., 7.800.

Kävelyharrastuskilpailujen palkintojen arvonnassa suosi Onnetar seuraavia:

Naiset: Aune Nieminen, ulkotyöos., ja Annikki Aranko, saha.

Puolisot: Vieno Roitto, klooritehdas, Elvi Ahonen, ulkotyöos., ja Impi Honni, sell.

Miehet: Aimo Hakkarainen, klooritehdas, Olli Suurmäki, Ky pap., Eemil Laitinen, sell., Hj. Lahtinen, puuhiomo, ja Pertti Lindqvist, Ky pap.

Tulokset 7—11- sekä 12—17-vuotiaitten tyttöjen ja poikien sarjoissa on jo ennemmin julkaistu.

Suunnistamismestaruuskilpailut, yleinen sarja: 1) B. Perälä, Ky korj., 2) O. Aaltonen, rak.-os. 3) A. Pokki, Ky korj. — 43-vuotiaat: 1) Unto Kantola, kontt.

Työosastojen välinen jalkapallosarja, A-sarja: 1) Selluloosatehdas (Teppo Frimodig, Reino Väärälä, Oiva Väärälä, Tenho Kähärä, Paavo Vesalainen, Unto Tallgren, Vilho Laine, Rauno Ahrling, Raimo Karlsson, Matti Frilander). 2) Kymen paperitehdas (Matti Frimodig, Väinö Pesu, Lauri Kuusela, Ragnar Johansson, Lasse Himanen, Uno Ruippo, Reijo Luomala, Leo Perätalo, Pauli Peuhu, Rauno Henttonen). — B-sarja: 1) Kuljetusosasto (Pauli Lahtinen, Aarno Rahikainen, Kalevi Salmi, Yrjö Lagman, Torsti Laine, Olli Jokelin, Veikko Vaateri, Lasse Koskinen, Raimo Vesalainen, Yrjö Kankare). — Kunniapalkinnot: Paavo Makkonen, Erik Olander, Risto Aro, Erkki Hussi ja Voitto Pesu.

Harrastuskilpailujen hihamerkin saivat:

Kullatulla leijonalla: Aira Nikula, sell., Elli Tuukkanen, talousos., Aune Tuviala, Ky pap., Kirsti Pekola, konttori, Marjatta Väärälä, sell., Sirpa Tuukkanen, talousos., Leo Kosonen, Ky pap., Aili Kaartinen, konttori, Annikki Aranko, saha.

4:llä leijonalla: Anneli Kalliola, klooritehdas, Vilma Siro, päälaborat., Ritva Vilenius, konttori, Oili Salenius, päälaborat., Kerttu Virtanen, päälaborat., Mirja Salminen, Kuu pap., Salli Perätalo, ulkotyöos., Matti Suominen, sähköos., Pentti Laakso, Ky korj., Seija Toivonen, spriitehdas, Alma Virta, talousos., Saara Hänninen, Ky pap.

3:lla leijonalla: Aune Nieminen, ulkotyöos., Sievä Pokki, rak.-os., Mirja Rusi, talousos., Vieno Roitto, klooritehdas, Kalevi Ollila, Ky korj., Oiva Backman, Kuu pap., Kerttu Ahonen, Kuu—Vo rautatiet, Ulla Pesu, ulkotyöos., Kirsti Väärälä, sell., Torsten Nieminen, rak.-os.

2:lla leijonalla: Seija Backman, Ky pap., Mirja Kantanen, konttori, Aili Hänninen, klooritehdas, Seija Puolakka, Ky korj., Vilho Kosonen, Ky pap., Reino Suuronen, Ky korj., Aimo Hakkarainen, klooritehdas, Yrjö Kankare, kulj.-os., Jouko Pentikäinen, Ky pap., Bror Perälä, Ky korj., Briitta Tähtinen, rak.-os., Pirkko-Liisa Rainio, Ky pap., Leena Ojanen, saha, Liisa Rökköläinen, sell., Aira Rytteri, saha, Seija Rautomäki, kulj.-os. Tuula Forsström, ulkotyöos., Kaija Toivonen, Ky pap., Elvi Ahonen, ulkotyöos., Arvo Toivonen, Ky korj., Matti Pesu, Ky pap.

1:llä leijonalla: Helmi Oksanen, ulkotyöos., Kaisa Laine, klooritehdas, Impi Honni, sell., Ellen Pallas-kallio, rak.-os., Aulis Kallakorpi, Ky korj., Raimo Karlsson, sell., Leo Hokkanen, kulj.-os., Esko Honni, sell., Lasse Andersson, Ky korj., Isto Taitonen, Ky pap., Olavi Suleva, Ky pap., Pertti Lindqvist, Ky pap., Erkki Erjansalo, sell., Leena Korppi, rak.-os., Riitta Jokinen, Ky korj., Marja Rusi, talousos., Sirpa Backman, Ky pap., Marja Oksanen, Ky pap., Leena Peuhu, rak.-os., Tuula Nikula, Ky pap., Leena Makkonen, sell., Sirpa Lehtinen, Ky pap., Aila Kauvatsalo, Ky pap., Kaija Teittinen, Ky pap., Marja-Liisa Häkkinen, ulkotyöos., Marja-Liisa Olén, sähköos., Sirpa Mäkinen, ulkotyöos., Jukka Starck, kulj.-os., Lars Fredriksson, konttori, Ossi Tuukkanen, talousos., Olavi Martikainen, sell., Teuvo Laakso, sell., Pentti Vathén, rak.os., Kauko Laakso, sell., Harri Liukkonen, Ky pap., Pentti Lakimo, ulkotyöos., Laina Lau-

kas, Kuu pap., Anna-Liisa Suurmäki, Ky pap., Lempi Kilkki, ulkotyöos., Viljo Hietanen, Ky pap., Leevi Wallberg, Kauppa Oy., Vilho Luoto, Ky pap., Esko Pesu, ulkotyöos., Reijo Laukas, Kuu pap., Kari Seppälä, saha, Raimo Toivonen, Ky korj., Ossi Wallén, Ky—Kuu rautatiet, Rauno Purrenheimo, klooritehdas, Heikki Vihersalo, asunto-os., Kaisa Perätalo, Ky korj., Jorma Rautomäki, Kuu pap.

Kello- ja kultatavarainliike A. Siltanen Oy:n parhaille kaikkiin harrastuskilpailuihin osallistuneille lahjoittaman kunnia-palkinnon, pöytäkellon, sai naisista Vilma Siro, päälaboratorio (10 arpaa, sama arpamäärä oli myös talousosaston Elli Tuukkasella ja Kymin korjauspajan Seija Puolakalla, mutta sijaluku ratkaisi), palveluksessa olevien puolisoista Impi Honni, selluloosatehdas (11 arpaa) ja miehistä Urho Kiili, klooritehdas (14 arpaa).

Palkintojenjaon päätyttyä seurasi kahvitarjoilu, jonka aikana kuultiin soittoa ja nähtiin mattohyppyjä. Ohjelmassa oli vielä filmiesitys sekä sähköosastolaisten esittämä ”kuvaelma”. Pari lopputuntia kului karkeloinnin merkeissä.

VOIKKAALLA

järjestettiin vastaava tilaisuus seuraavana iltana.

Rytmi-Ystävien yhtyeen soittoesitysten jälkeen piti viilaa Antti Nurminen työpaikkaurheilutoimikunnan puolesta tervehdyspuheen, jonka päätyttyä sosiaalipäällikkö Aunis K. Kantonen ja urheiluneuvoja Oiva Rautjärvi toimittivat palkintojen jaon. Kävely- ja uintiharrastuskilpailujen palkinnot aikuisten sarjoissa ratkaistiin täälläkin arpomalla. Niitä saivat:

Kävelyharrastuskilpailu, naiset: Iltta Virta, Kauppa Oy., Hilikka Turkkila, ulkotyöos., Aune Peltola, talousos., Eila Puljava, kurbidi, ja Liisa Puolakka, Sampo.

Puolisot: Impi Elonen, paperitehdas, Aino Laakkonen, paperitehdas, ja Elli Lehmuskivi, maatalousos.

Miehet: Erkki Kauppi, sähköos., Pentti Taavila, sell., Väinö Lehtinen, korjauspaja, Andrei Hartikainen, sell., ja Oiva Hasu, talousos.

Nuorten sarjojen tulokset on aikaisemmin julkaistu.

Uuintiharrastuskilpailu, naiset: Aune Jokela, ulkotyöos., Lilli Karlsson, korjauspaja, Eila Puljava, kurbidi, Iltta Virta, Kauppa Oy., ja Taimi Järvinen, talousos.

Puolisot: Hilikka Tiilinen, paperitehdas, Lahja Sulkanen, puuhiomo, ja Ruth Ruusunen, paperitehdas.

Miehet: Esko Rantanen, korjauspaja, Joel Sipola, paperitehdas, Veikko Lehtinen, höyryos., Väinö Lehtinen, korjauspaja, ja Risto Paljakka, paperitehdas.

Pojat 7—11 v.: 1) Antti Storhammar, sell., 9800 m. 2) Kaarlo Lahtinen, kulj.-os., 7.100. 3) Juha Tenhunen, puuhiomo, 6.400.

Pojat 12—17 v.: 1) Risto Grönlund, paperitehdas, ja Rauno Storhammar, sell., 9.800 m. 3) Erik Storhammar, sell., 9.400. 4) Ilkka Åkerblom, kurbidi, ja Pekka Oksanen, talousos., 9.200.

Tytöt 7—11 v.: 1) Terttu Heimonen, höyryos., ja Marja-Leena Ronkainen, kulj.-os., 9.800 m. 3) Heljä Taavila, sähköos., 9.200. 4) Raija Nevalainen, sell., 7.800. 5) Marja Lehtinen, höyryos., 4.800.

Tytöt 12—17 v.: 1) Mirja Metsälä, korjauspaja, ja Vuokko Heimonen, höyryos., 9.800 m. 3) Tuula Taavila, sähköos., 8.800. 4) Irja Korpelainen, sell., ja Leena Vauhkonen, paperitehdas, 8.200.

Suunnistamiskilpailut, yleinen sarja: 1) Klaus Luukkanen, rak.-os., 1.10.24. — Ikämiehet: 1) Veikko Nurminen, höyryos., 2.28.21. — Nuoret: 1) Seppo Nurminen, höyryos., 1.02.16.

Osastojen välinen jalkapallosarja: 1) Korjauspaja I (Lasse Kaukola, Antti Mäkelä, Pentti Koste, Alpo Vilen, Paavo Rinne, Kalevi Nummelin, Esko Laine, Antti Lahti, Erkki Puranen).

Seuraavat yhtymän jalkapallomestaruuden voitta-neessa Voikan tehtaan joukkueessa mukana olleet pelaajat saivat henkilökohtaisen palkinnon: Lasse Kaukola, Raimo Sipola, Jorma Kossila, Esko Laine, Kalevi Nummelin, Matti Jankeri, Pentti Koste, Lasse Varjonen, Paavo Rinne, Paavo Smed, Mauri Pulliainen, Veikko Aranko ja Keijo Kaartinen.

Harrastuskilpailujen kankaisen hihamerkin saivat:

Kullatulla leijonalla: Aake Tiilinen, paperitehdas, Armas Virtanen, paperitehdas, Vilho Laakkonen, paperitehdas, Raili Turkkila, rak.-os.

Neljällä leijonalla: Laina Tiilinen, paperitehdas, Ruth Ruusunen, paperitehdas, Hilikka Rajajärvi, ulkotyöos., Erkki Gröndahl, korjauspaja, Vallu Vainio, kurbiditehdas.

Kolmella leijonalla: Erkki Raschka, sell., Veikko Topo, höyryos., Joel Sipola, paperitehdas, Aarno Joutjärvi, paperitehdas, Aatu Sipiläinen, korjauspaja, Aune Koivula, ulkotyöos., Aili Koskinen, puuhiomo, Juha Tenhunen, puuhiomo, Rauno Storhammar, sell., Antti Storhammar, sell.

Kahdella leijonalla: Erkki Kauppi, sähköos., Heikki Pitkänen, sähköos., Liisa Puolakka, Sampo, Ritva Hamari, paperitehdas, Pentti Parvinen, rakennusos., Klaus Luukkanen, rak.-os., Pentti Ruusunen, kurbidi, Kaarlo Lahtinen, kulj.-os., Kaarlo Koskinen, puuhiomo, Hilikka Tiilinen, paperitehdas, Pekka Oksanen, talousos., Raili Houni, sell., Liisi Houni, sell., Erik Storhammar, sell., Irja Korpelainen, sell., Marja-Leena Koskinen, paperitehdas, Verna Vauhkonen, paperitehdas, Risto Grönlund, paperitehdas.

Yhdellä leijonalla: Taimi Järvinen, talousos., Vilho Taavitsainen, sähköos., Heikki Torniainen, sähköos., Yrjö Lindholm, sähköos., Andrei Hartikainen, sell., Veikko Lehtinen, höyryos., Valde Göös, paperitehdas, Turo Blomberg, rak.-os., Harry Luoma, korjauspaja, Lilli Karlsson, korjauspaja, Veikko Asikainen, maatalousos., Yrjö Jansson, varasto, Unto Seppälä, kulj.-os., Hilikka Turkkila, ulkotyöos., Aune Jokela, ulkotyöos., Annikki Vähänen, kurbidi, Elli Lehmuskivi, maatalousos., Lahja Sulkanen, puuhiomo, Tuula Taavila, sähköos., Heljä Taavila, sähköos., Raija Nevalainen, sell., Sirkka Puolakka, Sampo, Mauri Jokela, paperitehdas, Leena Vauhkonen, paperitehdas, Helena Ahonen, paperitehdas, Pentti Tiihonen, korjauspaja, Mirja Metsälä, korjauspaja, Ilkka Åkerblom, kurbidi, Kaija Rönnberg, kurbidi, Marja-Leena Ronkainen, kulj.-os., Kaarlo O. Lahtinen, kulj.-os., Raili Silvonen, puuhiomo, Pirkko Koskinen, puuhiomo, Raimo Mäkinen, puuhiomo, Leena Paavola, puuhiomo,

INSINÖÖRI TAAVI SILLANPÄÄ

Syyskuun 4 p:nä kuoli Kuusankoskella insinööri Taavi Sillanpää lähes 64 vuoden ikäisenä. Hän oli syntynyt 12.12.1890 maanviljelijän poikana Iitin Sitikkalassa. Opinhaluisena hän jo nuorena hakeutui pois kotoa. Työskenneltään ensin Kone ja Sillan konepajassa Helsingissä hän kävi Helsingin Teollisuuskoulun, mistä sai päästötodistuksen v. 1914. Sen jälkeen hän oli piirtäjänä eri paikoissa, mm. Voikkaalla 25.7.16—15.7.17, ja suoritti sitten Tekniska Läroverket'in kurssin saaden päästötodistuksen v. 1921. Kouluopintonsa päätettyään hän teki opintomatkoja mm. Saksaan ja laajensi itseopiskelulla tietojaan ja taitojaan paitsi teknillisellä alalla myös kielissä. Oltuaan suunnittelutehtävissä mm. Warkaudessa ja Kaukas-yhtiöllä hän tuli 15.1.27 yhtiömme palvelukseen Voikan tehtaan piirustuskonttoriin. Voikkaalla oli puuhiomon uudestirakentaminen silloin parhailaan alkamassa. Myöhemmin ins. Sillanpää suunnitteli Voikan paperitehtaan laajennuksen, joka toteutettiin vv. 1934—36. 15.2.37—1.3.39 välisenä aikana hän oli Tampellan palveluksessa Anjalassa suunnittelemassa ja rakentamassa Anjalan paperitehdasta. Talvisodan aikana ins. Sillanpää toimi Voikkaalla vs.-tehtävissä joutuen mm. purkamaan syytyttimet räjähtämättömistä lentopommeista. Jatkosodan aikana rakennettiin Voikkaalle vv. 1943—45 karbiditehdas, jonka suunnittelussa hän oli mukana.

Kun sodan päätyttyä aloitettiin sotakorvaustyöt, pyydettiin Sotevan taholta ins. Sillanpäältä suunniteluapua Neuvostoliittoon toimitettavia puuhiomoita, kartonkitehtaita ym. varten. Hän oli myös asiantuntijana Sotevan neuvottelukunnan mukana Moskovassa vuoden 1946 lopulla, ja vuoden 1947 aikana hän oli

Marja-Terttu Liimatainen, ulkotyöös., Matti Tiihonen, korjauspaja, Markku Salo, varasto.

Kun palkinnot oli jaettu, piti sosiaalipäällikkö Kantonen puheen. Ohjelmassa oli sitten urheiluaiheinen tietokilpailu, jonka voitti Unto Koskinen, kävelyharastuskilpailussa palkittujen naisten ja uintiharrastuskilpailussa palkittujen miesten välinen ilmapallossätkemiskilpailu, jossa miehet olivat parempia, sekä filmiesitys. Kahvitarjoilun jälkeen oli varattu tilaisuus karkelointiin.

komennuksella Helsingissä toimien siellä Sotevan piirustuskonttorin päällikkönä.

Kymintehtaalle ins. Sillanpää siirtyi 1.12.49 pääsuunnittelijaksi. Hänen huomattavimmista tehtävistään täällä mainittakoon kokonaissuunnitelman laatiminen Kuusankosken kaikkia tehtaita varten, Kymin selluloosatehtaan laajennus sekä Kymin paperitehtaan ja Juankosken tehtaitten uudistussuunnitelmat.

Ins. Sillanpää oli tunnettu etevänä konstruktöörinä paitsi omissa maassamme myös sen rajojen ulkopuolellakin. Hänellä oli uskomattoman paljon tietoa, joita hän pyynnöstä auliisti jakeli nuoremmille virkatovereilleen. Tästä syystä häntä pidettiin piirustuskonttorin Nestorina ja hän sai osakseen mitä suurinta arvonantoa sekä esimiestensä että kaikkien muiden taholta, joiden kanssa hän joutui kosketuksiin.

Ins. Sillanpään nimissä on useita keksintöjä, mm. automaattinen massansäätöventtiili, jolle on haettu patenti ja joka on käytännössä sekä kotimaassa että ulkomailla.

Suurena luonnon ystävänä ins. Sillanpää harrasti antaumuksella luonnontieteitä. Hän tarkasteli usein tähtitaivasta ja rakensi itse kaukoputkenkin. Hänen kirjastossaan oli kosolti tämän alan kirjallisuutta.

Luonteeltaan ins. Sillanpää oli vaatimaton ja koetti visusti karttaa huomiota ja julkisuutta. Leppoisalla olemuksellaan ja erittäin huumorintajuisena hän sai paljon ystäviä, joiden keskuudessa hänen poismenonsa on herättänyt vilpitöntä kaipausta.

Vainajaa jäi lähinnä suremaan puoliso, os. Alatalo.

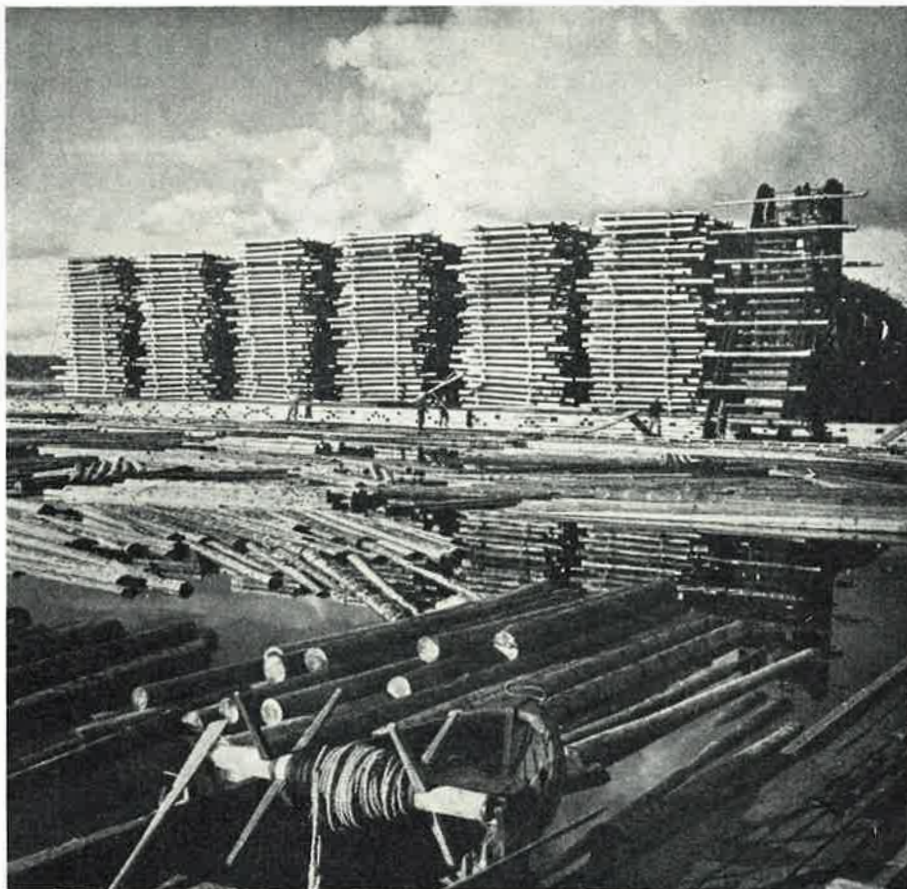

VEDENPUHDISTUSLAITOKSEN HOITAJA JUHO ILMARI JÄRVINEN

Syyskuun 26 p:nä kuoli Kuusankoskella vaikean taudin murtamana vedenpuhdistuslaitoksen hoitaja Juho Ilmari Järvinen lähes 60 vuoden ikäisenä. Hän oli syntynyt 1.1.1895 Itissä. Yhtiömme palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran 26.7.1910 Kuusaan sahalle. Lähes 40 vuotta kestäneenä palveluskautenaan hän ehti työskennellä useilla eri osastoilla olleen suurimman osan siitä kuitenkin Kuusaan paperitehtaalla mm. varakonehoitajana. Nykyiseen toimiensa hän siirtyi 16.5.54.

Vainajaa jäi lähinnä suremaan kaksi tytärtä perheeseen.

Syyskesän näkymä Hallan altaasta. Tukkeja altaassa ja kasoissa.

HALLAN TUKKIKASAT

Hallan sahan syksyiseen ja talviseen kuvaan kuuluvat suuret tukkikasat sahan altaan kummallakin puolella. Itse asiassa tukkikasa on aivan liian vaatimaton ja vähän sanova nimitys, sillä ei ole kysymys mistään epämääräisestä tukkiröykkiöstä, vaan erittäin taidokkaasti ja säännöllisesti pinotusta tukkirakennelmasta. Ei tarvita paljoakaan mielikuvitusta, kun ensikertalainen on näkevinään niissä ikään kuin jättiläisen aikaansaannoksen. Siltä todella tuntuu, kun näkee nämä puupinot ikään kuin moninkertaisina suurennuksina. Lähempi perehtyminen tukkikasan syntymiseen osoittaa kuitenkin, että se on reippaan "nostosakin" työn tulos.

Seuratkaamme lähemmin tukkikasojen kokoamista. Sitä ennen lienee kuitenkin paikallaan hieman ker-

toa tukkien viimeisestä taipaleesta Kyminsuusta sahan rantaan. Kun vihdoin meren rantaan saakka osoitetut puut saapuvat pitkän uittomatkinsa viimeiseen etappiin, Kyminsuuhun, joutuvat ne tarkan lajittelun kohteiksi. Kunkin yhtiön on saatava tunnuksillaan leimatut puunsa, minkä johdosta ne erotellaan omiin "uittokujiinsa". Hallan neliapilalla varustetuilla tukeillakin on tällainen oma karsinansa, jonka alapäähän eli "makasiiniin" tukit soluvat lajittelijoiden puoshakojen auttamina. Mänty- ja kuusitukit erotetaan lajittelupaikalla toisistaan. Huomattava osa tukeista kootaan Kyminsuussa kätevällä niputuskooneella nipiiksi, jotka uitetaan pitkinä nippulauttoina sahalle. Niput varastoidaan joko Perävarppiin tai sahan altaan lähistölle myöhemmin sahattaviksi. Osa tukeista taas hinataan sahalle avolauttoina. Nämä tukit lajitellaan tuumiensa perusteella suoraan sahan altaassa oleviin luikkuihin ja joutuvat suuremmista odotuksista sahan terien purtaviksi. Syyskesästä läh-

HALLAN TEHTAAT

tien nostetaan kuitenkin melkoinen osa avolauttojen tukeista maalle tukkikasoiille.

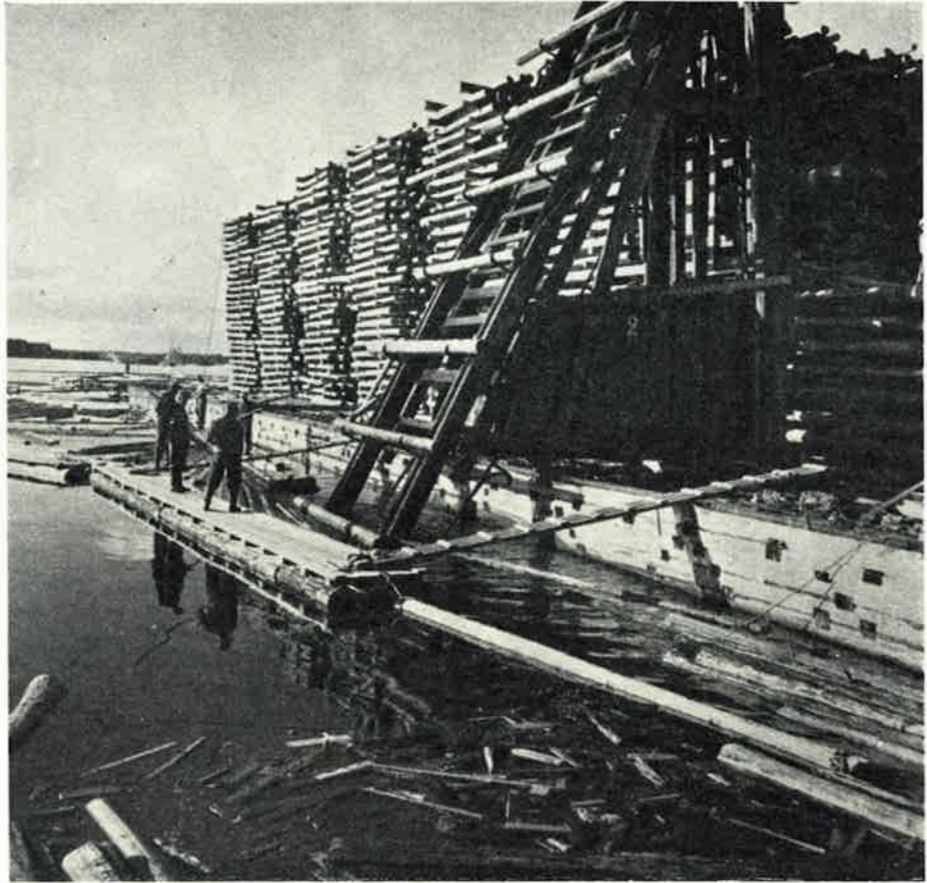
Mikä sitten aiheuttaa tukkien varastoinnin tällaisiin suuriin tukkikasoihin? Yksinkertaisesti se seikka, että talvikuukausina saadaan sahan tarpeiksi riittävästi raaka-ainetta. Uittokauden päätyttyä ja tukkien saannin tyrehtyttyä Kyminsuusta turvaututaan aluksi sahan lähistölle niputettuihin tukkivarastoihin. Nykyaikaisin laittein ja menetelmin saadaan mereen jäätyneet niput irti jäistäkin ja kuljetetuiksi sahalle, mutta jäävaikeuksien kasvaessa tulee vihdoin tukkikasojen vuoro. Tammikuusta maaliskuun loppuun saha työskentelee juuri kasoihin varastoitujen tukkien ja rautateitse kuljetettavien tukkien varassa. Tämän johdosta on kasoihin koottava n. 250—275.000 tukkia. Aikaisemmin tämä määrä saattoi olla kaksi kertaa suurempikin, mutta rautatiekuljetuksen ja muiden varastoimismenetelmien kehittymisen ansiosta lukumäärä on voitu rajoittaa mainitun suuruisiksi. Mutta puuta siinäkin on kerrakseen, ja sen kokoaminen rannalle altaan ääreen kasoihin on vuosikymmenien aikana koettu ja hyväksi todettu tukkien varastoimistoimenpide.

Tukkikasojen kokoaminen edellyttää kuitenkin totumusta ja pätevää ammattitaitoa sekä määrätynlaisia nostolaitetta, jota nimitetään kiramoksi — lempinimeltään elefantiksi. Se on kolmiomainen, kiskoja myöten siirrettävä nosturi, jonka koukuilla varustetut telat nostavat tukit ylös kasan päälle. Nostosakkiin kuuluu kahdeksan miestä ja tilanteesta riippuen heillä on muutamia uittajia apuna. Viimeksi mainitut

pitävät huolen tukkien siirtämisestä kiramon ääreen. Nostosakin kaksi alhaalla ponttoonin äärellä työskentelevää miestä painavat tukit koukkuihin ja melkoista vauhtia huristaen ne siirtyvät kasan päällä työskentelevien miesten ulottuville. Kaksi miestä sieppaa piikkipäisellä pokarallaan tukit pois kiramosta, ja muut neljä pitävät huolen tukkien sijoittamisesta kasaan sopivalle kohtaa. Kasaa ruvetaan alun perin kasvattamaan siten, että se viettää taaksepäin, ja siten tukit saadaan helposti vieritettyä jopa monen kymmenen metrin päähän kiramosta, Vierittäminen tapahtuu kahta pituussuunnassa olevaa pitkää tukkia eli jolua ja lankkuja pitkin. Miehet työskentelevät myös näiden lankkujen päällä hypähtäen tukkien ylitse niiden vierissä taaksepäin. Ilman lankkuja ei liikkumisesta tulisikaan mitään, sillä märkien tukkien päällä tuskin pysyisi pystyssä hyvällä onnella. Koska työn touhussa on silloin tällöin kuitenkin astuttava lankulta sivuun, tukkien päälle, pitävät miehet ainakin toisessa jalassaan rautaista piikkikenkää, joka tekee liikkumisen varmemmaksi ja turvallisemmaksi. Kasoihin nostettavien tukkien tulee olla alle 10,5-tuumaisia, mutta muuten kassalle vieritettäessä ei niitä millään tavoin lajitella. Kasan kumpaankin päähän tehdään ristikko, joka estää sortumisen. Tarvittaessa ristikkopuihin kolotaan pieni syvennys, jotta mitään ei jäisi sattuman varaan. Hallan sahan tukkikasat ovatkin tuloksia hyvästä kasaamistaidosta, ja sortumisia sattuu aniharvoin. Myös tapaturmat ovat harvinaisia — kiitos hyvän ammattitaidon.

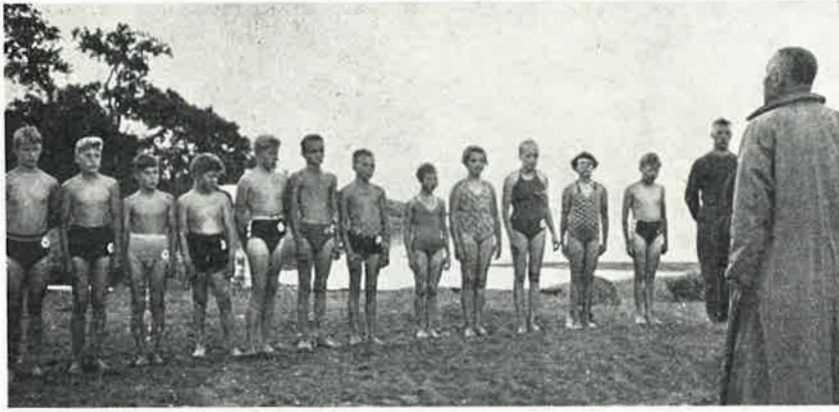
Tukit uitetaan kiramon kohdalle ja kaksi nostosakin miestä työntää ne kiramon koukkuihin.

Viereisellä sivulla näkymiä Kyminsuun erottelupaikalta. Vasemmalla: Hallan tukit ovat löytäneet oman väylänsä ja ovat tukkilaisen puoshaan auttamina menossa "tukkimakasiiniin". — Oikealla: Tällä kertaa on kysymyksessä niputuslautan tekeminen. Niputuskone työntämässä ojennukseen pantuja tukkeja kasaan.

Tukkikasan päälle kiramon työtoveriksi ei olisi tottumattomalla asiaa, mutta näiltä miehiltä työ sujuu reippaasti ja nopeasti.

Promoottori, Hallan Tehtaitten johtaja, majuri Björn Weckman puhuu vihittäville.

Aholansaaren ensimmäinen uimapromotio

Kun Hallaan oli viime kesän aikana saatu kunnallinen uimapaikka, oli luonnollista, että sen suomia mahdollisuuksia käytettiin hyväksi uimataidon levittämisessä hallalaisten keskuuteen. Hukkaan ei uimaopettajamme Raimo Puputin työ varmaan mennytkään, sillä hänen kirjoissaan oli kaikkiaan 35 poikaa ja 26 tyttöä, jotka näin saivat oivan tilaisuuden kohentaa uimataitoaan pätevän valvonnan alaisina.

Elokuun viimeisenä sunnuntaina oli sitten se suuri tilaisuus, jossa ensimmäinen uimamaisteri ja ensimmäiset uimakandidaatit promovoitiin.

Promoottori, Hallan Tehtaitten johtaja, majuri Björn Weckman, puhui nuorille uinnin harrastajille velvoittavia sanoja ja kiitti heitä saavutuksistaan kuluneena kesänä. Sen jälkeen vihittiin uimamaisteriksi Erkki Kolehmainen ja kandidaateiksi Riitta-Liisa Hartikainen, Sirkka Kolehmainen, Arja Puro, Tuula Saurio, Markku Happonen, Tuure Härmävaara, Ossi Lustig, Paavo Lustig, Kari Tallniemi, Raimo Tallniemi ja Jouna Tjeder.

MERKKIPÄIVIÄ

80-VUOTIAITA

Eläkeläinen Amanda Pöyhönen 15. 11. 54. Hän on syntynyt Haukivuorella. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1903. Viimeksi hän työskenteli selluloosatehtaalla ja siirtyi eläkkeelle v. 1939.

Eläkeläinen Pekka Lallukka 29. 11. 54. Hän on syntynyt Käkisalmissa. V. 1926 hän tuli leikkaajaksi lautatarhalle. Oltuaan välillä puolisen vuotta poissa hän tuli takaisin lautatarhalle, mistä 1. 5. 51 siirtyi eläkkeelle.

Eläkeläinen Kaisa Jäntti 10. 12. 54. Hän on syntynyt Pielisjärvellä. Hallan palvelukseen hän tuli v. 1922 lautatarhalle ja siirtyi eläkkeelle v. 1944.

Eläkeläinen Isak Tanskainen 19. 12. 54. Hän on syntynyt Pielisensuussa. Hallan lautatarhalle sekatyömieheksi hän tuli v. 1924. Työskenneltyään sen jälkeen Jumalniemessä hän siirtyi eläkkeelle v. 1946.

70-VUOTIAS

Eläkeläinen Nikolai Arho 11. 11. 54. Hän on syntynyt Virolahdella. Hallan selluloosatehtaalla hän työskenteli vv. 1926—1938 ja sen jälkeen Kymintehdään ja Voikan tehdään eri osastoilla. Eläkkeelle hän siirtyi 1. 8. 1952.

60-VUOTIAS

Ratojen korjaaja Taavetti Marttila 1. 12. 54. Hän on syntynyt Mäntyharjussa. V. 1924 hän tuli lautatarhalle lastaajaksi ja on nyt toiminut muutaman vuoden ratojen korjaajana.

50-VUOTIAITA

Puunkantaja Hilja Lekander 28. 10. 54. Hän on syntynyt Sippolassa ja tuli v. 1924 työhön sahalle. Oltuaan sitten jonkin aikaa selluloosatehtaalla hän siirtyi v. 1940 ulkotyöosastolle, missä edelleenkin työskentelee.

Kirvesmies Martti Venäläinen 19. 11. 54. Hän on syntynyt Vehkalahtella. V. 1940 hän tuli työhön jalostustehtaalle ja siirtyi v. 1950 rakennusosastolle, missä edelleenkin työskentelee.

Apusärmääjä Edith Juhola 8. 12. 54. Hän on syntynyt Vehkalahtella ja ollut vuodesta 1921 lähtien yhtäjaksoisesti työssä sahalla.

Tukkityömies Yrjö Värri 9. 12. 54. Hän on syntynyt Kymissä. Yhtiön palveluksessa hän on ollut yhteensä n. 34 vuotta, enimmäkseen tukkityöosastolla.

Taavi Marttila.

Hilja Lekander.

Frans Raitahalmes.

MERKKIPÄIVIÄ

60-VUOTIAS

Metsätyönjohtaja Frans Mikael Raitahalmes Lammin pitäjän Yläneen kylässä 19.10.54. Hän on syntynyt Pirkkalassa. Käytyään kansakoulun ja Tuusulan kansanopiston hän aloitti metsämiehen uransa v. 1915 Nokia Oy:n palveluksessa. Vuosina 1919—24 hän toimi metsätyönjohtajana Inha Oy:llä ja Kotkan Tukinostoyhtiöllä. Oltuaan välillä yksityisenä puutavariikemiehenä hän tuli 15.12.1931 Kymin Oy:n palvelukseen Päijänteen hoitoalueen Asikkalan piiriin. Asikkalan, Lammin, Kosken H.l. ja Hollolan pitäjien synkeissä kuusikoissa on "Fransu"-poika sitten tepastellut kohta neljännesvuosisadan. Onhan siinä tullut monta askelta astuttua ja monta hikipisaraa vuodatettua, on katsastettu pöllö poikineen ja väliin ovat „ärpäpäätkin” sanoja vahvistaneet, jos taasen toisinaan on hyväntahtoinen huumorikin puhetta höystänyt. Aina ovat kuitenkin työt tulleet aikanaan tehdyiksi ja sehän on pääasia. Varsinaisen leipätyön ohella Raitahalmes on toiminut Yläneen kansakoulun taloudenhoitajana jo 12 vuotta kuuluen myös sanotun koulun johtokuntaan. Nuoris- ja urheiluseurojen toimintaan hän on myös osallistunut, ja on hyvä hiihtäjä vielä ikämiehenäkin.

50-VUOTIAS

Työnjohtaja Antti Röntynen Vesannolla 6.11.54. Hän on syntynyt Rautalammilla. Käytyään määmiesskoulun hän antautui metsäalalle tullen v. 1938 yhtiömme metsäosaston työnjohtajaksi Viitasaaren Suovanlahdelle, missä toimi vuoteen 1945. Oltuaan sitten pari vuotta tilanhoitajana yksityisillä hän tuli v. 1948 jälleen yhtiömme metsäosaston palvelukseen vanhemmaksi työnjohtajaksi Vesannolle työskennellen siellä edelleenkin. Tasapuolisella ja harkitsevalla toiminnallaan hän on saavuttanut niin esimiestensä kuin metsänmyyjienkin täyden luottamuksen.

METSÄOSASTO

MANAN MAJOILLE

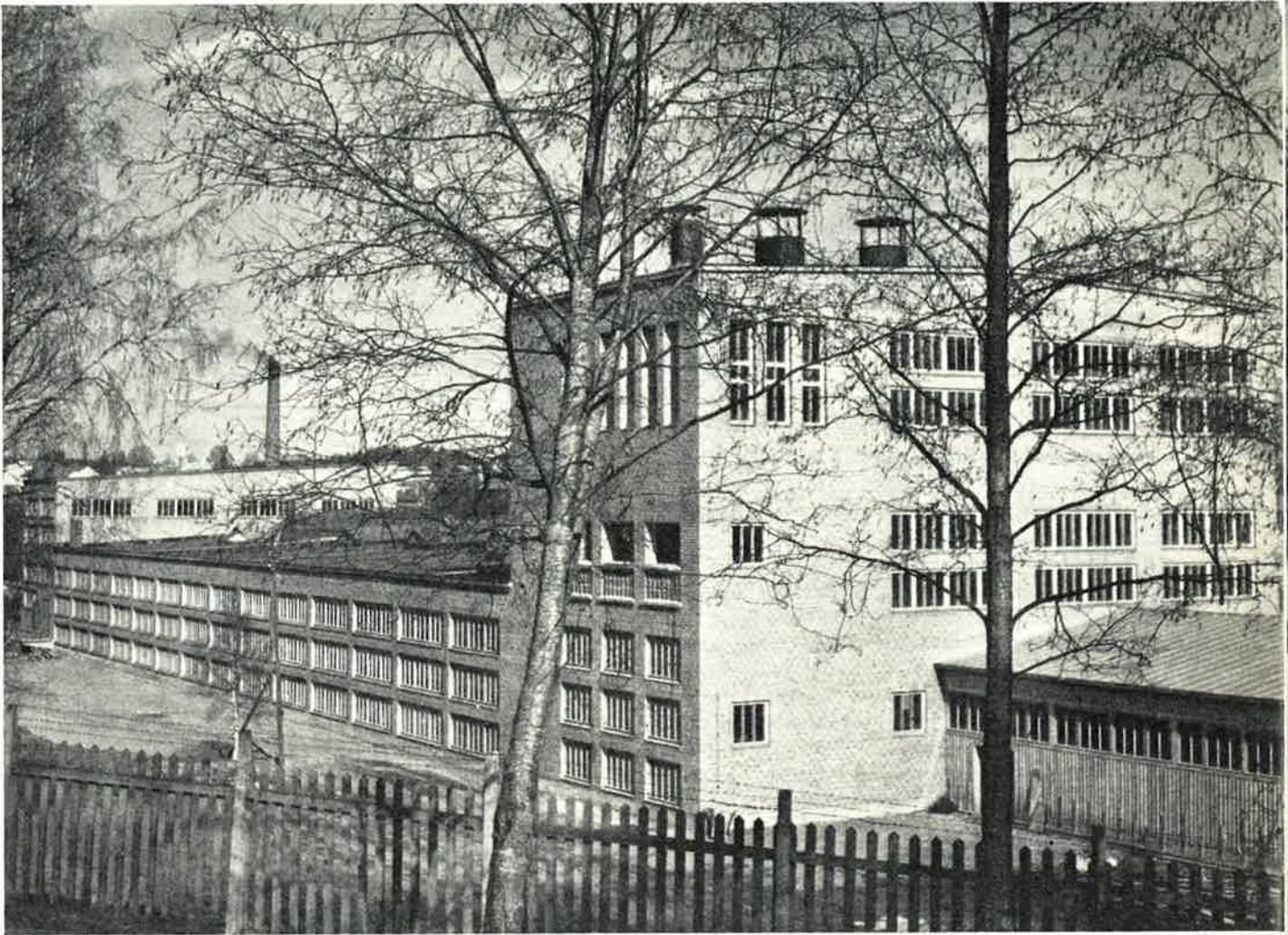
Elokuun 28 p:nä kuoli Joensuun kaupunginsairaalassa ent. hevosmieheksi, eläkeläinen Juhon Mehtonen lähes 78 vuoden ikäisenä. Hän oli syntynyt 6.1.1877 Säämingin pitäjän Haukiniemessä. Marraskuussa 1904 Mehtonen tuli Halla Oy:n palvelukseen ja toimi mainitun yhtiön hevosmiehenä yhtäjaksoisesti yli 26 vuotta. Vuosisadan ensimmäisinä vuosikymmeninä ei Itä-Suomessa ollut rautatie- eikä autoliikennettä, minkä vuoksi hevosajoneuvo oli ainoa kulkuväline asutuskustusten ja Itä-Karjalan korpiseutujen metsätyömaitten välillä. Pitkä on ollut se taival, minkä Juhon Mehtonen parhaina vuosinaan on istunut kyytihevosen reessä tehdessään matkaa talvisin mm. Savonlinnan—Joensuun—Vianan-Karjalan välillä painava kultarupla-arkku ja lihava ”ukko-herra” kyydittävinään. Hevosmiestoimen päätyttyä Mehtonen oli useina talvina rantamiehenä suurilla salosavotoilla Repolan ja Ilomantsin seuduilla. Kesäisin hän hoiti viime vuosin saakka niputustöiden valvonnan Pyhäselän Suursaarella, jossa hän asui yhtiön talossa yhtäjaksoisesti 36 kesää, viimeisen vuosikymmenen ajan talvetkin. Suursaarella — Mehtosen valtakunnassa — piti kaiken olla ehdottoman hyvässä järjestyksessä. Ukon tiedossa oli jok’ikinen esine, ja voi sitä miestä, joka uskalsi hänen tietämättään lainata jotakin tai sekoittaa järjestystä. Juhon Mehtonen oli vaatimatton, yksinäinen uurastaja. Häntä voi hyvin verrata korven honkaan, joka pitkän elämänsä aikana on saanut tuntea monet tyynnet ja myrskyt. Honka on nyt kaatunut. Poissa on harmaahapsinen vanhus, joka niin aidolla tavalla edusti vanhan polven metsien miestä.

KOUVOLAN KIRJA- JA KIVIPAINO

50-VUOTIAS

Kirjansitoja Hellin Sigrid Tanskanen 10.11.54. Hän on syntynyt Kristiinankaupungissa ja tullut kirjapainon palvelukseen v. 1921 sitomo-osastolle työskennellen siellä edelleenkin. Rva Tanskanen tunnetaan pätevänä alansa ammatti-ihmisenä ja tehtävänsä hän on hoitanut tunnustusta ansaitsevalla tavalla. Hänen aikaisemmista harrastuksistaan mainittakoon lottatyö. Vuodesta 1934 lähtien aina lottajärjestön lakauttamiseen saakka hän toimi muonituslottana.

Maaliskuun 30. päivä oli merkkipäivä Högforsin Tehtaan valimon kehityksessä. Silloin suoritettiin ensimmäinen koesulatus tehtaan uudessa rautasulatussa, joka on ainoa laatuaan Suomessa.

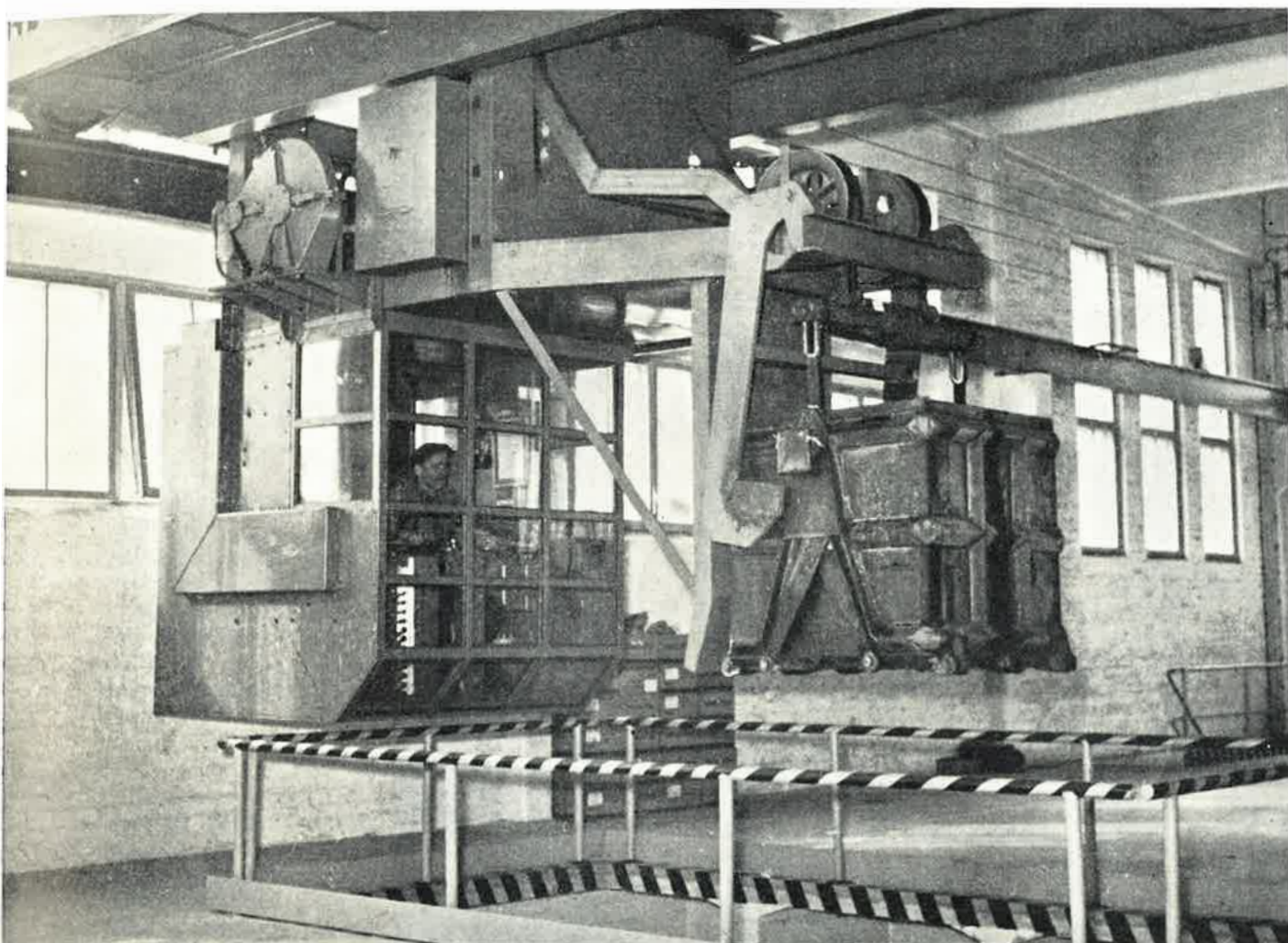
Parastaikaa koneistettavana olevan ajanmukaisen valimohallin jatkoksi rakennettiin uusi sulattorakenus. Sinne sijoitettiin uudet sulatusuunit, jotka ovat aikaisemmin käytössä olevia huomattavasti suuremmat. Uunien korkeus lattiatasosta panostusaukkoon on 10,8 m. Utta näissä uuneissa on se, että niissä käytetään uunikaasuissa piilevä sidottu lämpö hyväksi puhallusilman esilämmitykseen. Kun tavallisessa kupoliuunissa puhallusilma tulee uuniin, polttaa se panoksessa olevan koksen muodostaen ensin hiilidioksidiä, hiilihappoa, pelkistyen kuitenkin hiili-

DIPL.INS. SVEN FORSSELL:

Högforsin Tehtaan

monoksiidiksi, häkäkaasuksi, kulkiessaan yläpuolella olevan hehkuvan koksikerroksen läpi. Tämä viimeksi mainittu kemiallinen reaktio johtaa siihen, että koksen kulutus tulee olemaan huomattavasti suurempi kuin jos reaktio pysähtyisi hiilidioksiidiasteelle. Sen takia tämä kysymys on askarruttanut valimomiehiä ja tiedemiehiä jo kauan. Miten voisi käyttämättä jäävän lämpömäärän saada talteen? Ensimmäinen yritys tehtiin satakunta vuotta sitten, mutta silloin saatavissa olleet teräkset ja seosmetallit eivät kestäneet tällaisia rasituksia. Rautatehtaitten masuuneissa asia ratkaistiin jo vuosikymmeniä sitten, mutta valimoiden kupoliuuneissa korkealle katon yli lyövät lieskat osoittivat omalla tavallaan, että pulma niiden kohdalla oli vielä ratkaisematta. Jotkut asiantuntijatkin yrittivät todistaa, ettei kannattaisi käyttää uuni-

H **HÖGFORSIN**
TEHDAS

uusi rautasulatto

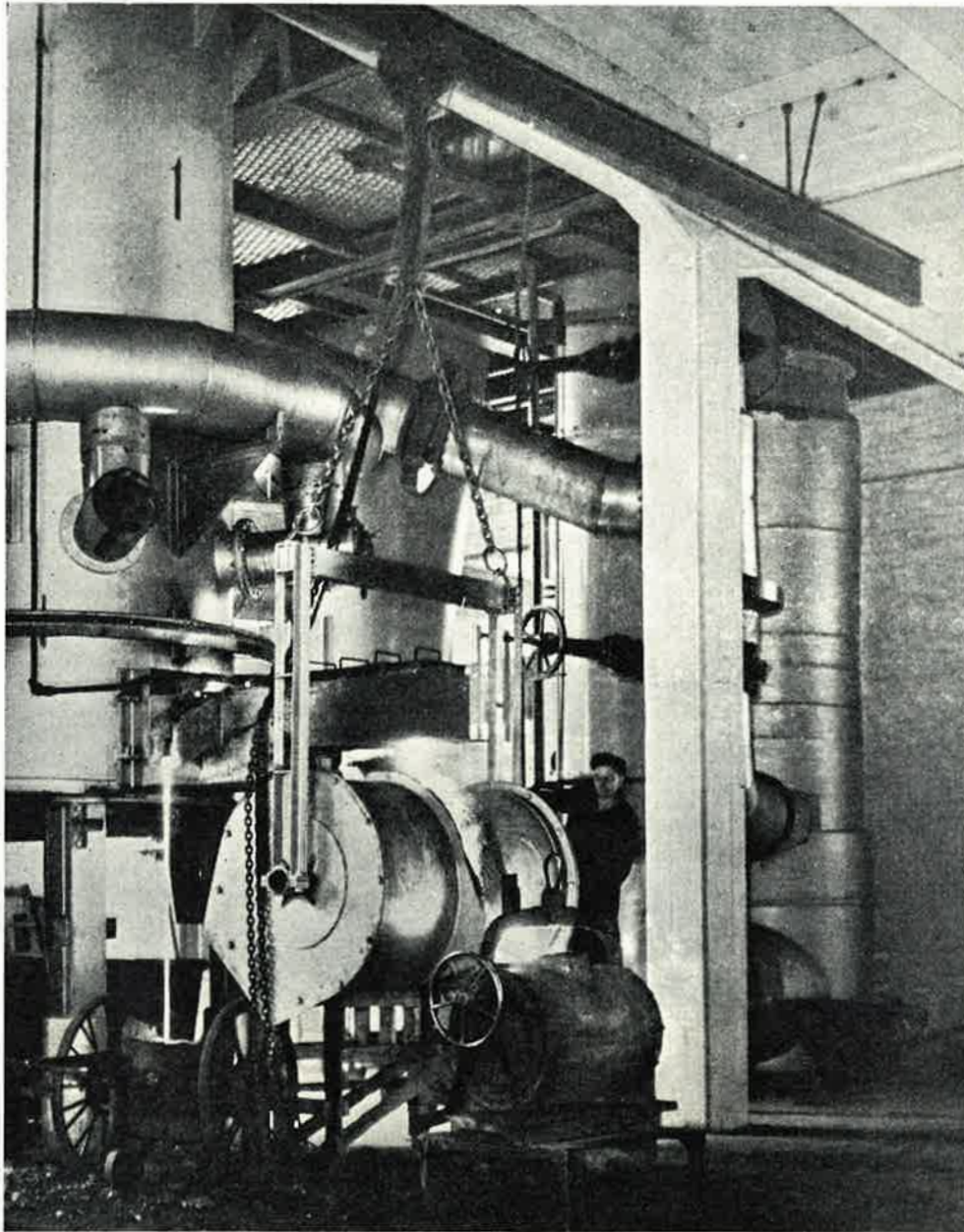
kaasujen lämpöä hyväksi sulatuksessa. Viimeisen maailmansodan jälkeisinä pulavuosina tämä menetelmä kuitenkin on lyönyt itsensä läpi. Vajaan vuosikymmenen kuluessa on sittemmin toista sataa tällaista sulattoa otettu käyttöön. Huomattavin on kehitys ollut Länsi-Saksassa, josta näitä laitteita on hakeutunut ympäri Eurooppaa.

Uunien toimintaperiaate on lyhyesti seuraava: Uunikuilun puolenvälin yläpuolella on ympäri koko uunia kulkeva imurengas, jonka kautta uunikaasut imetään lämmönvaihtajaan. Matkalla sinne kulkevat ne ensin pölynerottajan läpi, jossa noin 95 % pölystä erottuu. Sen jälkeen ne kulkevat polttoilmasuutinrenkaan ja öljypolttimon ohi lämmönvaihtajan eli rekuperaattorin polttokammioon. Puhallettaessa ilmaa uunikaasuun syntyy palava kaasuseos, jonka öljypolttimon liekki sytyttää.

Polttokammion päällä sijaitsee varsinainen lämmönvaihtaja, jonka muodostaa 148 kpl 4,5 m pituisia teräsputkea sisältävä lieriö. Putkia pitkin kuumat kaasut nousevat ylös ja niiden ulkopuolella kuumentava puhallusilma kulkee vastavirtaperiaatteen mukaan ylhäältä alaspäin. Tällöin kaasun lämpötila laskee polttokammiossa vallitsevasta 850 asteesta alle 400 asteen ja samanaikaisesti nousee puhallusilman lämpötila huonelämmöstä noin 500 asteeseen.

Tämä kuuma puhallusilma vähentää raudan sulatusta varten tarvittavan koksien määrää ja merkitsee jo näin ollen säästöä. Pienempi sulatuskoksimäärä vähentää myös rikkivaaraa. Näin voidaan käyttää suurempia romulisäyksiä, jopa teräsromuakin. Huolimatta huonommista raaka-aineista on rauta kookomukseltaan samanlaista, jopa parempaakin kuin

Vasemmalla: Uusi valimohalli, jonka oikealla olevassa korkeassa osassa sijaitsee uusi sulatto. — Oikealla: Panostusposturi pudottaa raaka-aineet sulaton uuniin.

Raudanlasku parhailaan menossa.

Kuvat kirjoittajan ottamia.

vanhoissa uuneissa hyvistä raaka-aineista sulatettaessa. Sulatuskoksia tarvitaan vain kaksi kolmanesta entisestä. Raudan lämpötila on silti uusista uuneista laskettaessa noin 50°—70° C korkeampi kuin ennen.

Uudessa sulatossa on panostusnosturi, joka nostaa valmiiksi panostetun kipun vaakavaunulta ja tyhjentää sen uuniin. Panoksen punnitseminen tapahtuu kanavassa lattian pinnan alapuolella kulkevan vaakavaunun avulla. Siinä punnitaan kippoon vuoron perään kiertoromu, teräsromu, eri harkkolaadut ja koksi vaakavaunun kulkiessa eri raaka-ainevästopaikkojen tai -rautatievaunujen ohitse.

Uunien tarkkailua varten on sulaton konttorissa kojeistokaappi, jossa on ilmamäärien ja -paineiden

mittarit, lämpötilanmittarit ja automaattiset säätölaitteet puhallusilman ja lämmönvaihtajan polttokammion lämpötilojen säätöä varten. Puhallusilman määrän ja paineen ilmoittaa piirtävä mittauskoje. Lämpötilojen tarkkailua varten on kuusiväripiirrin. Se mittaa lämmön eri kohdista kaasu- ja ilmaputkistossa.

Kuumailmauunit ovat olleet jatkuvassa käytössä vasta niin vähän aikaa, että mitään tarkempaa ei vielä voida sanoa niiden merkityksestä tuotantoon ja raudan laatuun. Jo nyt saavutetut kokemukset viittaavat kuitenkin siihen, että uudet uunit ja sulatusmenetelmä ovat edistysaskeleita valimoteollisuudessa. Todennäköistä on, että näitä uuneja rakennetaan maahamme lisää.

Josef Virtanen.

MERKKIPÄIVIÄ

60-VUOTIAS

Työnjohtaja Josef Virtanen 16.12.54. Hän on syntynyt Luopioisissa. Vuonna 1918 hän astui armeijan palvelukseen KTR 1:een Hämeenlinnassa palvelen siellä vuoteen 1947, jolloin väepeliksi ylenneenä siirtyi siviiliin Högforsin Tehtaan ulkotyöosaston työnjohtajaksi. Virtanen on innokas urheilumies. Hänellä on yli 40 palkintoa, jotka on saatu etupäässä hiihtoammunnasta. Armeijassa ollessaan hän toimi useita vuosia aliupseerikerhon puheenjohtajana.

50-VUOTIAITA

Kirvesmies Kosti Nikander rakennusosastolta 9.11.54. Hän on syntynyt U.l. Pyhäjärvellä. Työhön tehtaalle hän tuli 1.3.49 kirvesmieheksi rakennusosastolle, jossa toimii edelleenkin.

Muuraaja Lauri Nyberg liesiosastolta 10.11.54. Hän on syntynyt U.l. Pyhäjärvellä. Työhön tehtaan liesiosastolle hän tuli 2.5.34 työskennellen siellä edelleenkin liesimuuraajana.

Työnjohtaja Seemi Vilhelm Kilpinen 17.11.54. Hän on syntynyt Jääskessä. Jo nuorena hän tutustui maalarinammattiin ollen työssä eri liikkeissä. Ennen talvisotaa hänellä oli oma maalausliike Ensossa. Sodan jälkeen hän työskenteli eräässä helsinkiläisessä maalaamossa, kunnes 1.4.47 siirtyi Högforsin Tehtaan maalausosaston työnjohtajaksi. Puutarhanhoito, kalastus ja urheilu ovat Kilpisen harrastuksista etusijalla. Hän on ollut Jääsken kunnanvaltuuston jäsen ja kuulunut Enson Osuusliikkeen hallintoneuvostoon.

Kosti Nikander.

Seemi Kilpinen.

Harrastustoiminnasta tehtaallamme

Syksyn tultua, kun puutarhatyöt on saatu suoritetuksi ja runsas omenasato korjatuksi, pääsevät erilaiset sisällä suoritettavat harrastusmuodot jälleen vauhtiin. Näin on laita Högforsissakin. Seuratalo on taasen joka ilta täynnä mitä erilaisimpien alojen harrastajia.

Pojat ovat jo työn touhussa Seuratalon kellarikeroksessa. Liikuntaneuvoja Savolaisen asiantuntevalla opastuksella valmistuu siellä nahasta, vanerista, rottingista ja puusta mitä erilaisimpia esineitä. Ne ilmestyvät esille joulun tienoilla ja luulemme, että monet vanhemmat antavat arvon poikiensa omin käsin valmistamille joululahjoille.

Tytöt ovat kiivenneet aina näyttämön päälle saakka. Siellä he omassa kerhohuoneessaan harjoittelevat ohjelmaa joulujuhla varten. Viime jouluna ohjelma oli melkein kokonaan heidän hartioillaan. Hyvin he siitä selvisivät. Tänä vuonna on pojilta odotettavissa entistä enemmän ohjelma-apua.

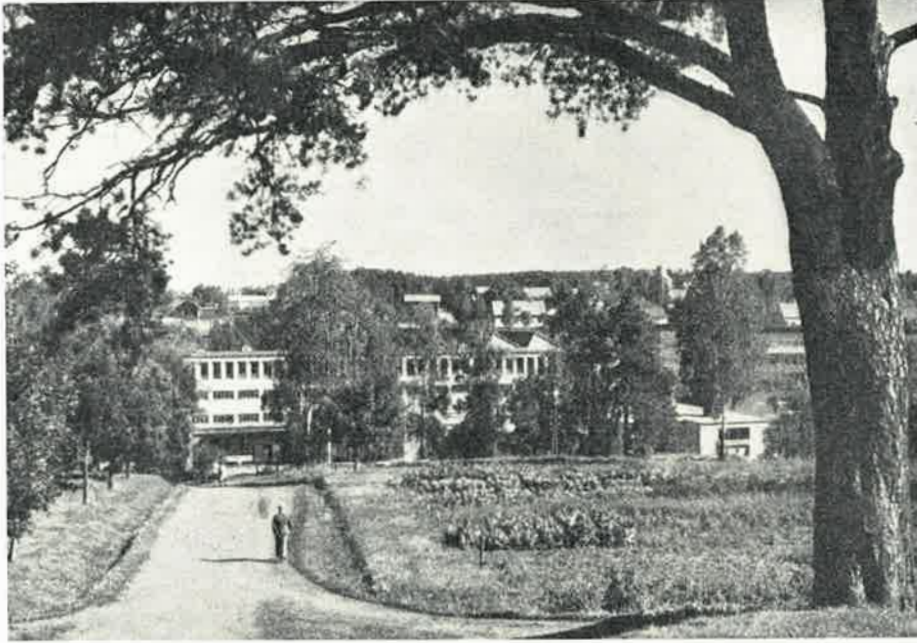
Viime talvena tutustuimme aivan uuteen harrastukseen tällä paikkakunnalla. Joulujuhlissa esiintyi ensimmäisen kerran oman paikkakunnan balettikoulu. Se oli rouva Hansonin ansiota. Mielenkiintoiset esitykset jäivät odottamaan jatkoa. Opettajan sairauden vuoksi on balettikoulun alku kuitenkin siirtynyt, mutta lienee jo lehtemme tämän numeron ilmestyessä jälleen käynnissä.

"Toimela" on paikka, joka on nimensä mukainen. Se on tehtaan kaikkien naisten yhteinen työtupa. Ja aina siellä myös tehdään jotakin. Toinen toistaan kauniimmat matot lähtevät koristamaan kotien lattioita. Myös esiliinoja ja pukuja, vieläpä lampunvarjostimiakin siellä valmistuu. "Toimelan" naisten näppäret sormet saavat paljon aikaan.

Tehtaan torvisoittokunta ja orkesteri harjoittelevat ututterasti. Orkesteri sai uudeksi johtajakseen kapellimestari Paavo Takalan Helsingistä. Hän on ottanut myös huolekseen orkesterin jälkikasvun turvaamisen kouluttamalla viulun- ja puhallinsoiton oppilaita. Toivottavasti soittajilla riittää entiseen tapaan intoa ja harrastusta musiikkitoimintaa kohtaan.

Valokuvaajat ja maalajaat ovat olleet liikkeellä. Heidän kättensä töitä on ilmaantunut kotien ja kerhojen seinille. Vanjärven savesta kokeilee taidepiiri valmistaa keramiikkaa. Toistaiseksi kokeilu on onnistunut hyvin.

13.—14.11. pidettävä näyttely kerää kaikki harrastajat ja toivottavasti myös yleisöä Seuratalolle. Tällöin koko tehtaan väellä on tilaisuus tutustua niihin tuloksiin, joita viime kevään ja tämän syksyn kuluessa on saatu aikaan Seuratalon "kellarissa" ja "vintillä". Siellä ovat myös Toimelan kudonnaiset ja postimerkkeilijäin kokoelmat nähtävänä. Älä unohda käydä katsomassa ja tutustumassa. Ja ellet jo ole jossakin harrastuspiirissä mukana, niin valitse omasi ja liity siihen. Olet varmasti tervetullut.

Vanha mänty Fagerkullan mäeltä on saanut väistyä uuden työmaaruokalan tieltä.

HÖGFORS RAKENTAA

Viime vuosien aikana on Högforsin Tehtaalla suoritettu lukuisia laajennus- ja uudisrakennustöitä. Kuluvana vuonna tämä toiminta on jatkunut edelleen vilkkaana.

Nyt valmisteilla olevista rakennuksista huomattavin on uusi ruokala- ja pesularakennus. Sen tilavuus on n. 10.000 m³. Siihen tulee ruokailutilat 410 hengelle ja pesumahdollisuudet 500 miespuoliselle ja 300 naispuoliselle valimon työntekijälle. Lisäksi rakennuksen kellarikerrokseen tulee auto- ja trukkitalli 6—10 moottoriajoneuvolle.

Rakennuksen ruokalaosasta tulee ajanmukainen. Siinä on otettu huomioon alan viimeaikaiset kokemukset ja kehitys. Tehtaan oman piirustuskonttorin antamien suuntaviivojen mukaan rakennuksen on suunnitellut Oy. Otia Ab. Ruokala ja keittiöosan suunnittelussa on avustanut HOK:n ravintola-alan asiantuntija teknikko Kailavuori. Keittiö on täysin sähköistetty patoineen ja lämpimine tarjoilupöytineen. Ruoan säilymisen takaa voimakas keskusjäähdyttämö. Raittiista ilmasta huolehtii tehokas ilmastointi, joka takaa sen, että työntekijät saavat nauttia ateriansa ilman keittiöstä tulevaa ruoankäryä.

Ruokala- ja pesularakennus nousee hyvää vauhtia. Vesikattoon se saadaan vielä tämän vuoden puolella ja ensi syksynä se valmistuu lopullisesti.

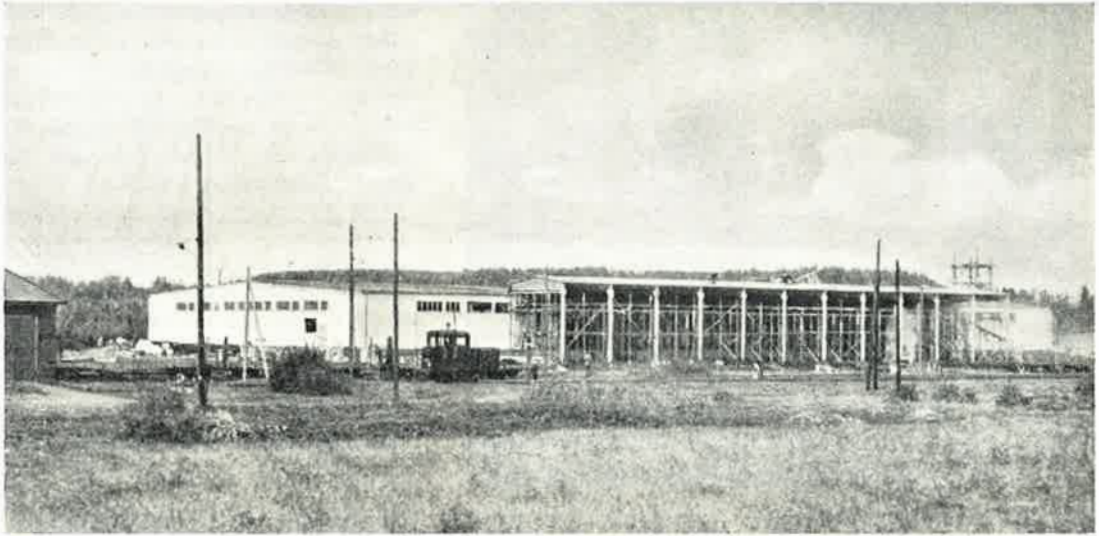
Toisena rakennustyönä on ollut keernaosaston 1500 m³ lisärakennus. Tähän rakennukseen sijoitetaan valusydänhiekan valmistuslaitos. Rakennus on osit-

tain 3-kerroksinen ja nyt jo täysin valmis. Se koneistetaan kuitenkin vasta ensi vuoden aikana ja siihen saakka se toimii varastona ja keernojen leipomona. Niille tämän lehden lukijoille, joille keerna-sana on outo, mainittakoon, että näillä hiekasta valmistetuilla kappaleilla saadaan valettaessa aikaan ne ontelot, jotka kulloinkin tarvitaan valukappaleissa.

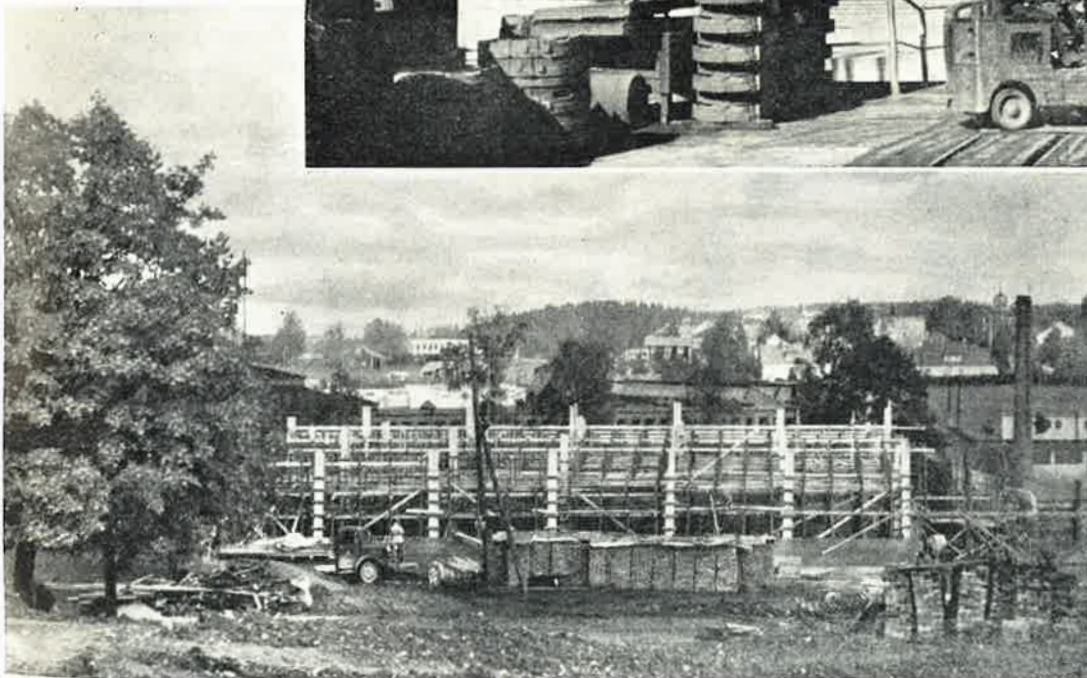
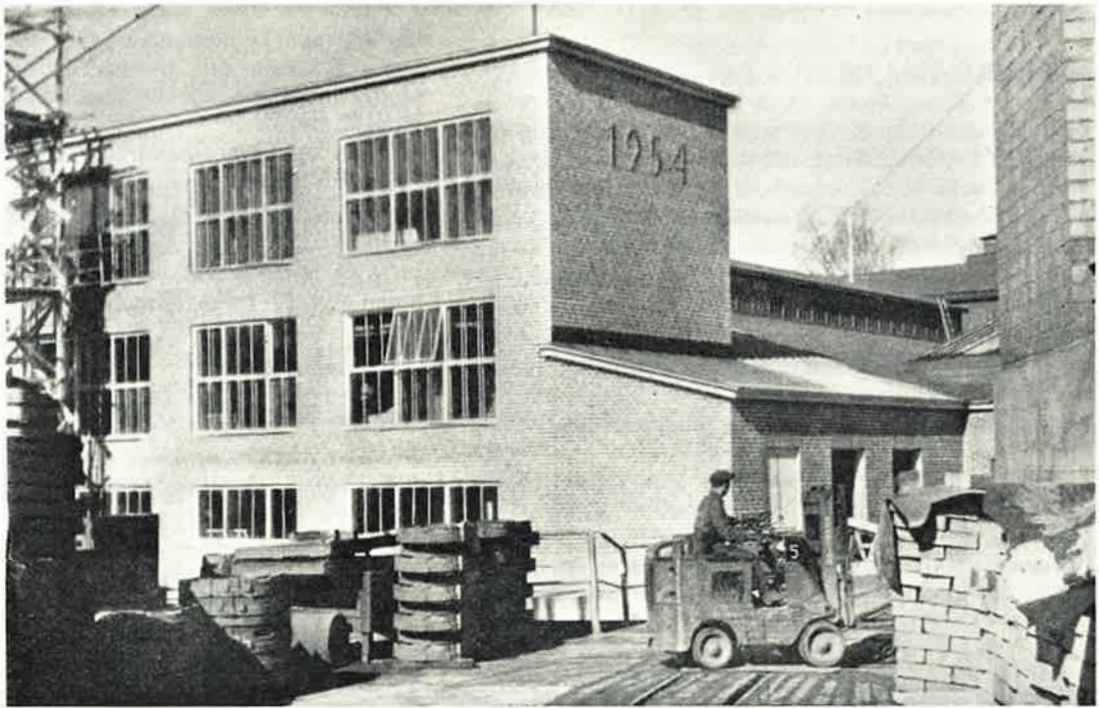
Kolmantena ja tehtaan toiminnalle erittäin tärkeänä rakennustyönä on ollut Karkkilan asemalle pystytetty lähetysvarasto. Högforsin Tehtaan tärkeimpien tuotteiden menekki on kausiluontoista. Tällaisista tuotteista mainittakoon keskuslämmityskattilat ja muut rakennustarvikkeet. Aikaisemmin näitä tuotteita ei hiljaisena kautena ole voitu paljoakaan valmistaa varastoon säilytystilojen puutteen vuoksi. Kii-reisenä rakennusaikana asiakkaat ovat näin ollen joutuneet odottamaan tilauksiaan. Tämän puutteen poistamiseksi rakennettiin lähetysvarasto asemalle. Varaston lattiapinta-ala on 3.400 m² ja tilavuus 15.000 m³. Siihen pystytään nyt varastoimaan tuotteita kii-reellisen rakennuskauden nopeita toimituksia silmällä pitäen. Varasto-osa on jo valmis. Lämmityslaitteet, nosturit ym. välineet asennetaan tämän vuoden kuluessa. Varaston yhteyteen tulevan konttorirakennuksen työt on aloitettu. Sen tilavuudeksi tulee n. 800 m³.

Näiden nyt työn alla olevien rakennusten valmistuttua tehdas voi entistä paremmin palvella asiakkaitaan ja samalla olosuhteet työpaikoilla paranevat entisestään.

Karkkilan aseman viereen rakennettu lähetystarasto on erittäin tervetullut uudistus ja nopeuttaa kausiluontoisen tavaran jakelua.

Keernaosasto on saanut kipeästi kaipaamansa lisärakennuksen.

Uuden työmaaruokalan ja peseytymis- sekä pukentumishuoneiden rakentaminen on edistymässä hyvää vauhtia.

Urheilukuulumisia

Kulunut kesä on tehtaamme urheilurintamalla ehkä ollut hivenen vilkkaampi kuin aikaisemmat. Eräiltä osiltaan on tulostaso huomattavasti parantunut, kun taas esim. kuulantyyntö on Lindforsin lepokauden takia jäänyt metrin verran heikommille lukemille. Muistin verestämiseksi lienee paikallaan luoda lyhyt katsaus menneen kesän urheilutapahtumiin.

SUUNNISTUS

Kevään ensimmäisestä kilpailusuorituksesta vastasivat suunnistajat järjestämällä 7.5. ensimmäiset pistesuunnistukset Haukkamäen maastossa. Samanlaisia valkoisen kartan suunnistuksia seurasi sitten yhteen menoon 5 kertaa. Viimeinen pistesuunnistus pidettiin 3.6. ja sen jälkeen laskettujen pisteiden perusteella muodostuivat tulokset seuraaviksi:

Yleinen sarja: 1) Veikko Kanta-Oksa, Emali, 33 p. 2) Onni Hirvonen, Va, 31. 3) Vilho Stenbacka, Kp, 23. 4) Mikko Elvas, VaKo, 19. — Naiset 1) Vesta Elvas, Läh., 24. 2) Hilikka Kylmäkorpi, Suunn., 8. — Alle 21-vuotiaat: 1) Heimo Berg, KPK, 34. 2) Jorma Ojanen, Mallios, 20. 3) Matti Jousisto, KPK, 15. — Yli-ikämiehet: 1) Veikko Vuolas, VaKo, 32 p. 2) Väinö Aalto, Va, 28. — Ikämiehet: 1) Juuso Koppanen, Va, 13. 2) Kauko Liljegren, Katt., 8. — Alle 17-vuotiaat: 1) Veikko Jousisto 16. 2) Reijo Paunila 8. 3) Unto Aalto 8.

Varsinaiset suunnistamismestaruuskilpailut pidettiin 22.8. Toivikkeen maastossa ja oli mestaruuksien tavoittelijoita kaikkiaan 27. Parhaat tulokset olivat seuraavat:

Yleinen 10,5 km: 1) Veikko Kanta-Oksa, Em., 1.56.28. 2) Onni Hirvonen, Va, 1.56.48. 3) Vilho Stenbacka, Malli, 2.08.20. — Ikämiehet 10,5 km: 1) Kauko Liljegren, Katt., 2.29.41. 2) Nils Öster, P.-kontt., 2.38.26. 3) Lars Pauli, S.-kontt., 5.22.25. — M—16 6,3

km: 1) Reijo Uusitalo, Liesi, 3.47.50. 2) Heikki Autio 3.49.52. — Yli-ikämiehet 8,5 km: 1) Juuso Koppanen, Va, 3.14.25. 2) Väinö Aalto, Va, 3.54.47. 3) Veikko Vuolas, Va, 4.24.57. — M—20 10,5 km: 1) Heimo Berg, KPK, 2.26.24. 2) Matti Jousisto, KPK, 3.32.18. — M—18 8,5 km: 1) Armas Pihl, KP, 3.45.4. — M—16 6,3 km: 1) Pentti Aho 3.43.20.

YLEISURHEILU

Yleisurheilukilpailut pidettiin kahdessa osassa, yleiset 14.8. ja nuorten kilpailut 20.8. Osanottajamäärä kummassakin oli melkoinen ja tulokset kohtalaisia.

Kesän eri kilpailuissa ovat erityisesti kunnostautuneet konepajakoululaiset Eero Leskinen ja Esko Niemelä. Molemmilla nuorukaisilla on hyvät kehittymisen mahdollisuudet vaikkapa kymmenottelijoiksi. Leskisen todennäköinen juoksumatka tulee lähivuosina olemaan 400 m, sillä 50,2 tällä matkalla syyskellillä puhuu sen puolesta. Niemelän kannattaa kuitenkin vielä keskittyä pikamatkaan ja pituuteen. Myöskin Aarnion keihäskaaret ansaitsevat huomion osakseen. Uskoisin, että tarmokkaammalla kevätharjoittelulla miehestä saadaan ensi kesäksi varma 60 m:n ylittäjä.

Kesän tuloksista mainittakoon:

Yleiset kesämestaruuskilpailut:

Naisten 100 m: 1) Kaarina Lundberg 14.7. 2) Ritva Nurmi 15.0. 3) Liisa Jousisto 15.0. — Naisten pituus: 1) Liisa Jousisto 3.98. — 100 m yleinen: 1) Eero Leskinen 11.4. 2) Esko Niemelä 12.0. 3) Pentti Salminen, Sä, 12.1. — Keihäs: 1) Erkki Aarnio, Liesi, 55.76. 2) Vilho Vikström, Katt., 49.46. 3) Kalle Isaksson, Lä, 48.60. — Pituus: 1) Eero Leskinen, KPK, 6.44. 2) Esko Niemelä, KPK, 6.30. 3) Pentti Salminen, Sä, 5.52. —

Alla vasemmalla: Högforsin viestijoukkue Seppänen, Leskinen, Niemelä ja Koivula, joka ei hävinnyt kesän kilpailuissa kertaakaan, lepäilemässä kilpailujen lomassa. — Oikealla: Esko Niemelä 7 metriä kanta-neessa harjoitushypyssään.

Korkeus: 1) E. Leskinen 170. 2) E. Niemelä 165. 3) Vilho Stenbacka, Malli, 165. — 17-v. 1000 m: 1) Veikko Toivonen 3.05.2. — 19-v. 1000 m: 1) Heimo Berg 3.03.1. — 400 m: 1) P. Salminen 55.8. 2) Reijo Sepänen, KPK, 61.4. 3) Heimo Berg, KPK, 62.8. — 3000 m: 1) Jouko Mäkelä, Suunn., 9.55.8. 2) Reino Hakala, Sä, 10.18.0. 3) Heimo Berg 10.38.2. — 1000 m viesti: 1) KPK 2.21.4. — Kuula: 1) Kalle Isaksson, Lä, 12.01. 2) Paavo Stenroos, Korj., 11.82. 3) Aarne Metsola, Liesi, 11.79. — Ikämiesten 3-ottelu: 1) Vilho Vikström, Katt., 1537 p. 2) Vilho Eskolin, Sos.os., 1360. — Yli-ikäim. 3-ottelu: 1) Väinö Aalto, Va, 848 p. 2) Toivo Lehtonen, Rak., 821. 3) Mauno Koskinen, Katt., 456. — 17-v. 3-ottelu: 1) Veikko Jousisto, Liesi, 1017 p. 2) Raimo Melava, KPK, 1004. 3) Raikko Uusitalo, Kontt., 1003. — 19-v. 3-ottelu: 1) Lauri Koivula, KPK, 1731 p. 2) Voldi Voronoff, KPK, 1609. 3) Olavi Saaristo, KPK, 1570.

Konepajakoulun urheilukilpailuista ja saavutuksista kerromme seuraavassa numerossa.

JALKAPALLO

Tehtaan jalkapallosarja aloitettiin 14. 5. ja jatkettiin sitten viikottaisin otteluihin aina kesäkuun puoli-väliin saakka. 9-miehistä joukkueita oli mukana kaikkiaan 10 ja pelaajia yhteensä noin 90. Innostus jalkapalloilua kohtaan oli siis tyydyttävä, joskaan yksinkertainen systeemi ei tällä kertaa tuonut kaikkein parhaita ratkaisua. Seuraavalla kerralla on siis korjaamisen varaa.

Kesän tulosluettelo muodostui seuraavaksi:

Tehtaan sarja: 1) Liesi-os. 2) Valimo. 3) KPK I. 4) Konepaja. 5) Valimon apuos. — Kymin Oy:n sarja: Halla-Högfors 6—3. Voikka-Högfors 6—3. Kymin-tehdas-Högfors 4—4. — Ystävyysottelut: Högfors—Helsingin Verkatehdas 6—3. Högfors—TVH:n Uudenmaan piiri 4—1.

PESÄPALLO

Pesäpallossa on tehtaan joukkue pelannut kaksi ystävyysottelua Helsingin Verkatehdasta vastaan voittaen kummankin, Hyvinkäällä pelatun ottelun juoksuin 3—2 ja Karkkilassa pelatun juoksuin 10—0.

UINTI

Varsinaista harrastusuintia ei tehtaallamme vielä toistaiseksi ole järjestetty. Sen sijaan tehtaan uintimestaruudet ratkottiin kauppalan uimalassa 11. 8. erittäin kolean sään vallitessa. Tulokset muodostuivat seuraaviksi:

Yleinen 50 m vu: 1) V. Hirvonen, Su, 37.0. 2) M. Latva, Em, 40.6. 3) R. Varalahti, Va, 49.2. 4) R. Kilpiö, KPK, 49.2. — Yleinen 100 m ru: 1) P. Stenroos, Korj., 1.30.2. 2) Auvo Astala, Va, 1.46.0. 3) V. Hirvonen, Su, 1.47.0. 4) R. Luoto, Va, 1.59.0. 5) R. Varalahti, Va, 1.59.2. — Ikämiesten 50 m vu: 1) Arvo Vahlsten, Rak., 40.4. 2) Auvo Astala, Va, 51.5. 3) Veikko Vuolas, Va, 59.8. — Yli-ikämiesten 50 m vu: 1) Väinö Aalto, Va, 39.00. 2) Arvo Vahlsten, Rak., 41.6. 3) Mauno Koskinen, Lie, 1.11.9. — Sekaviestit 5x50 m: 1) Valimo 4.08.0.

Kauppalan halkijuoksun voittanut Salon Tehtaitten joukkue.

Salon urheilukuulumisia

Salon Tehtaitten harrastusuinti saatiin suorittaa hyvin epäedullisissa olosuhteissa sateisen sään vallitessa melkein koko ajan. Siitä huolimatta harrastajia oli melko runsaasti. Suorituksia oli kaikkiaan 318 kpl. ja matkaa kertyi 63.600 m. Mainitsemme tässä muutamia tuloksia:

Naiset: Kyllikki Karanen 3.000 m, Ilmi Akerfelt, Maija Pusa ja Terttu Wink 2.600 m, Annikki Hannula 2000 m, Anni Nero 1.800 m. — Miehet: Urho Alho 6.000 m, Teuvo Lindholm 4.400 m, Antti Laiho ja Kari Suominen 2.400 m, Matti Eskola 3.600 m, Heikki Vigelius 2.800 m, Viljo Virtanen 2.400 m, Risto Koskinen 2.000 m. — Vaimot: Ilona Suominen 2.200 m. — Pojat: Seppo Eskola 2.600 m ja Olli Suominen 950 m.

Lomalle Pajulahteen pääsivät Eine Kotamäki ja Urho Alho.

Puulaakijalkapallo-ottelut pelattiin syyskuun aikana loppuun. Tässä kahdentoista joukkueen sarjassa oli otteluita 66 kpl. Voittajaksi selviytyi Leino Oy. Salon Tehtaat sijoittui viidenneksi neljä pistettä huonommalla tuloksella.

Salon työpaikkatoimikunnan järjestämä ensimmäinen Salon katujuoksu suoritettiin sunnuntaina 26. 9. 12:n joukkueen voimalla, joissa kussakin oli 10 miestä. Reitin pituus oli noin 2,5 km ja oli se jaettu kymmeneen 200—300 metrin osuuteen. Jo toisen osuuden päättyessä oli Högforsin Salon Tehtaitten joukkue kivunnut ensimmäiseksi ja piti kärkiasemansa loppuun saakka voittaen kilpailun ja saaden Salon kauppalan urheilulautakunnan lahjoittaman kiertopalkinnon haltuunsa. Tulokset:

1) Salon Tehtaat 5.32.20. 2) Sähkötehdas 5.32.23. 3) Leino Oy. 5.32.37. 4) Posti (B-sarja) 5.32.46. 5) Lääke Oy. 5.33.05. 6) Horsman Konepaja (B-sarja) 5.53.05.

Tehtaamme joukkueessa juoksivat Pauli Kallio, Leo Suominen, Toivo Laiholuoto, Risto Koskinen, Martti Tuominen, Aimo Koski, Pertti Hotokka, Antti Karanen, Antti Korellin ja Antti Laiho.

Juankosken kuulumisia

Syyskauden alettua ovat vapaa-ajan harrastukset taas päässeet vauhtiin. Niinpä sekakuorokin on lähtenyt uudelle taipaleelle, ja edesmenneen opettaja Sipilän tilalle tahtipuikkoa heiluttamaan on astunut nuori opettaja Lonkila. Heti alussa ilmestyi harjoituksiin kolmisenkymmentä laulajaa ja lisää on tulossa. Harjoitukset jatkuvat Seuratalolla perjantai-iltaisina. Tervetuloa!

Shakkikerho kokoontuu Seuratalon ravintolahuoneessa tiistaisin klo 18 ja sunnuntaisin klo 12. Pelajia on parisenkymmentä. Parhailtaan ovat turnaukset käynnissä keskinäisen paremmuuden selville saamiseksi, ennen kuin uskalletaan kokeilla vieraita vastaan.

Syksyn aikana oli kaksi suuren yleisömenestyksen saanutta palloiluottelua kesäleiritöiminnan hyväksi. Ukkomiehet, joita ei ainakaan sotien jälkeen ole näkynyt urheilukentän sisäpuolella, näyttivät sarjassaan toiseksi päässeille Kuohun naispesäpalloliijoille, että vielä on "ruista ranteissa" ja voittivat 8—5. Soittokunta puhalsi juoksijoille fanfaareja ja huutosakit hauskuttivat yleisöä kilpailemalla humoristisilla värssyillään. Tytöt vuorostaan voittivat viestijuoksun, joka vaihteen vuoksi suoritettiin takaperin juosten.

Yhteiskoulun ja kansakoulun opettajista sekä joutokunnan jäsenistä kokoonpannut joukkueet ottivat yhteen potkupallon merkeissä. Peliä, joka päättyi yhteiskoulun voittoon 4—0, oli saapunut seuraamaan ennätysmäärä innostunutta yleisöä. Tehtaan palveluksessa olevat Tuppurainen ja Pietikäinen kansakoulun joukkueessa sekä isännöitsijä Timgren ja mestari Kalske yhteiskoulun joukkueessa eivät suinkaan olleet joukkueittensa huonoimpia. Lisäväriä ottelulle antoi ins. L. Timgrenin hauska kuulutus.

Juankosken siirtolaiset ovat pääosaltaan Salmista ja uskonnoltaan kreikkalaiskatolilaisia. Syyskuun 19

päivänä oli heillä suuri juhlapäivä, kun arkkipiispa Herman kävi vihkimässä uuden rukoushuoneen. Tämä "tsasouna" sijaitsee kauniilla paikalla maantien varrella tyynen Valkeisen lammen rannalla ja on sellaisenaan vieraillekin nähtävyys. Rakennustyöt aloitettiin arkkitehti Toivo Paatelan piirustusten mukaan perustustöillä lokakuussa 1953 ja maaliskuussa 1954 aloitettiin puutyöt Heikki Smolanderin toimiessa urakoitsijana. Rakennuksen pinta-ala on 90 m² ja tilavuus 250 m³ ja sisälle mahtuu noin 200 henkeä. Tämä sähköllä lämpiävä rukoushuone on tullut mak samaan noin 2½ milj. mk. Rukoushuoneen isännöitsijä transporttimies Niilo Kuismin kertoi, että puutavara on kerätty lahjoituksina samaten kuin tonttikiin on saatu osittain lahjaksi. Juankoskella onkin nyt sitten ensimmäinen rukoushuone Kuopion ortodoksisen seurakunnan alueella. Hautausmaa sijaitsee luterilaisen seurakunnan uuden hautausmaan vierellä. Se vihittiin tarkoitukseensa elokuun 1 päivänä ja vasta kaksi vainajaa on siellä saanut lepopaikkansa. Alue on 37 aaria laaja ja hautapaikkoja on varattu noin 200. Mainittakoon, että Kuismin on talkootyönä yksinään suorittanut alueen raivauksen.

70-VUOTIAS

Hevosmies Kusti Robert Leskinen 14.11.54. Hän on syntynyt Vuotjärven kylässä, joka niihin aikoihin kuului Nilsiään pitäjään. Juantehtaan palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1919 työskennellen aluksi sahalla ja Karjalankoskella. Vuodesta 1937 lähtien hän on ollut vakinaisesti maatalousosaston palveluksessa ja on hänelle tähän mennessä kertynyt 22 palvelusvuotta.

TOIMITUKSEN TUOLILTA

Toimitus on saanut Amerikan-kirjeen. Mrs. Anna Rogers Plymouthista Michiganista kirjoittaa lämpimin sanoin yli puolen vuosisadan takaisista Kymintehtaan muistoistaan, mainitsee useita senaikaisia ystäviään ja työtovereitaan ja tiedustele, vieläkö joku heistä on elossa. Vaikuttaa siltä, ettei hänellä ole ollut tänne päin minkäänlaisia yhteyksiä sitten Kymintehtaalta lähtönsä jälkeen tai että ne ovat rajoittuneet aivan alkuvuosiin. Mutta nyt ovat muutamat täällä vietetyt nuoruusvuodet vallanneet hänen muistoissaan niin voimakkaan sijan, että kosketuksen saaminen hänen muistojensa Kymintehtaaseen on tullut välttämättömäksi. Ja niin olemme saaneet kirjeen, joka on lähetetty osoitteella Kymin tehdas, Office (konttori). Ja ikään kuin varmemmaksi vakuudeksi hän on liittännyt mukaan Kymintehdas-aiheisen postikortin vuodelta 1901. Siinä on kuva Kymintehtaan ”litviikkilaanista”, jossa parhaillaan on menossa vilkas kaupankäynti. On markkinakojuja, maalaisia hevosineen ja paljon ostajia, etupäässä tehtaalaisvaimoja vaaleat huivit päässä. Varsin sattava menneisyyden kuva juuri tällä hetkellä, jolloin samalla paikalla on käynnissä montun kaivuu uutta suurta kattilarakennusta varten. Kuvan taustalla näkyvä vanha pääkonttorikin on joutunut pala palalta väistymään uusien laitteiden ja raiteiden tieltä.

Mrs. Anna Rogers kirjoittaa, että hän asui Kymin-tehtaalla vuosina 1900—02. Silloin hän oli neiti Anna Pohl, Kymintehtaan kalanterisalin etumiehen Emil Pohlin tytär. Hän ei mainitse tarkemmin alkuperästään, mutta postikortin tekstistä ja eräistä muistakin seikoista päätellen suku oli tullut Suomeen todennäköisesti Itävallasta. Siihen aikaanhan paperinvalmistajien ammattikunnassa oli täällä Suomessa vielä runsaasti ulkomaalaisia.

Kirjoittaja jatkaa: ”Minulla on vielä tallella siltä ajalta useita valokuvia, mm. tehdasta, Kymijokea, kansakouluja ja yhtiön 25-vuotisjuhlaa esittäviä. Yksi kouluista oli rakennettu korkealle kalliolle ja me asuimme koulun läheisyydessä saman tien varrella. Suomi oli minulle hyvin rakas. Osasin silloin kohtalaisesti suomeakin, mutta näin monien vuosikymmenien jälkeen olen sen unohtanut. Mutta yhä muistan useita suomalaisia lauluja, joita Ingrid Nyman minulle opetti ja joita yhdessä lauloimme”. Ja sanojensa vakuudeksi hän kirjoittaa kauniilla käsialalla ja täysin virheettömästi: ”Kasteli kukkaa vanha mummo, kukkaa ikkunalla” jne.

Ihmeen hyvin on kirjoittajan mielessä säilynyt joukko hänen silloisten ystäviensä ja työtovereittensa nimiä. Hän mainitsee Adolf Frithiof Erolinin perheen

neljine tyttärineen, monilapsisen Nymanin perheen, Urho Grönlundin, Hammarqvistit, Lyyli Käyhkön, Selma Hamarin, Alma Wessmanin, Lyyli Ricksbergin, F. Karlssonin, Fina Lindin ja Ida Itäsen. ”Kaikki he olivat töissä tehtaassanne ja konttorissanne vuonna 1902.”

Kun luimme tätä Amerikan-kirjettä Vuolenkoskel-la virkistyslomaansa viettävälle eläkeläisryhmälle, kävi niin ihmeellisesti, että satuimme istumaan kirjeessä mainitun Fina Lindin viereen ja niin tuli terveiset kerrottua tuoreeltaan. Hämmästeli siinä Fina Lindin tällaista harvinaista tervehdystä Amerikasta saakka ja yli puolen vuosisadan takaisten muistojen maailmasta. Ja hyvin hänkin puolestaan muisti nuo etäiset ajat. Hän oli työskennellyt paperisalissa saman lajittelupöydän ääressä Anna Pohlin kanssa. Iloinen ja miellyttävä neitonen oli Anna Pohl ollut. Kun kävimme läpi kirjeen henkilöluetteloa, oli monen nimen kohdalle piirrettävä risti, mutta oli sentään vielä muutamia elossakin. Fina Lind muisteli, että hänen kotonaan oli tallella valokuviakin lajittelusalin silloisista työntekijöistä, mutta kun pistäydyimme muutama päivä myöhemmin hänen pienessä eläkeläisasunnossaan kuvaa hakemassa, ei sitä sittenkään enää löytynyt.

Fina Lind asuu muuten vanhassa Saksan torpassa, joka on siirretty entisen noston läheisyydestä hieman taaemmaksi, rautatieaseman taitse Kouvolaan päin menevän tien varteen. Torppa on sikäli merkittävä, että sen asukkaan nimen mukaan on saanut nimensä Saksanaho, tehtaittemme tärkeä varastoalue. Toissa kesänä suoritetussa paikannimikeräyksessä sanotaan Saksan torpasta: Siin ol Saksan torppa ihlan siin Hykkyränojav varrel. Siin ahor reunas ol Ulvim maa-ta ja huaneet ja siin asu Saksa-nimiin miäs. Saksan torpaks sit sanottih. Saksanaho on saanu nimens siit.

Palatkaamme vielä anna Pohliin. Selailimme vanhoja tilikirjoja ja löysimme sieltä Anna Pohlin hänen mainitsemana ajankohtana. Arvatenkin hän oli tullut paperitehtaan töihin nuorena tyttönä, koska päiväpalkka ei ollut suuruudella pilattu. Se oli vain 90 penniä, mutta ennätti nousta 1 markkaan 10 penniin, kun hän huhtikuussa 1902 erosi työpaikastaan muuttaen varmaankin heti sen jälkeen Lännen suureen toivemaahan.

Jos joku vanhoista lukijoistamme sattuisi muistamaan hänestä ja hänen työpaikastaan sekä työtovereistaan jotakin muuta kuin mitä tässä olemme kertoneet, ottaisimme tiedot kiitollisuudella vastaan ja välittäisimme ne kaukana asuvalle, mutta lämpimästi Kymintehdastaan muistavalle Mrs. Anna Rogersille.

T u o m o.

